

De Lichtbrenger

voor zoekers naar waarheid

Lucifer[®]

*Actuele onderwerpen gezien in het licht van de Oude Wijsheid of Theo-sofia:
de gemeenschappelijke bron van alle grote wereldreligies, filosofieën en wetenschappen*

**Dwingen wij mensen
tot zelfzucht?**

**De toekomst van de
mensheid en tech-
nologie**

**De symboliek van de
Griekse tempel van
Vitruvius**

**Studies in symboliek:
de Dorische stijl in de
architectuur**

**Hulp(je) van de
Meesters**

**De jongen die van de
wereld hield**

Illustratie omslag:

Het Parthenon, de beroemde oud-Griekse tempel in Athene, is gewijd aan de godin Athene, de godin van wijsheid. De tempel heeft de precieze verhouding (breedte staat tot lengte) van 4 : 9. In de klassieke architectuur speelden harmonieuze verhoudingen een essentiële rol. Daarmee probeerde men de fundamentele kosmische verhoudingen weer te geven, zo goed als dat kon.

Waarom werd voor deze verhouding gekozen? We hebben daar geen zekerheid over, maar kunnen wel hierop wijzen. Volgens Plato werd het universum volgens bepaalde verhoudingen opgebouwd. Daarbij speelt de volgende getallenrij een grote rol: 1 - 2 - 3 - 4 (2x2) - 9 (3x3) - 8 (2x2x2) - 27 (3x3x3). We zien daarin diezelfde verhouding van 4 : 9 terugkeren. Zie zijn dialoog *Timeaus*, 35b-c (universele Plato-paginerings).

Licht op ...

Dwingen wij mensen tot zelfzucht?

p. 70

De algemeen aanvaarde ideeën van 'de strijd om het dagelijkse bestaan' zorgen in alle lagen van de bevolking voor tekortkomingen en lijden. Maar we kunnen ook zo samenwerken dat we onze rijkdom op fysiek, mentaal én spiritueel gebied met elkaar delen. Hoe is dat te bereiken?

Herman C. Vermeulen

De toekomst van de mensheid en technologie

p. 74

We leven in tijden van snelle technologische vooruitgang. Maar betekent dit ook vooruitgang in onze menselijke evolutie? Hoe ziet die toekomst er volgens de universele wijsheid uit en wat betekent dit voor de ontwikkeling van onze technologie nu?

Erwin Bomas

De symboliek van de Griekse tempel van Vitruvius

Inleiding op het artikel van F.J. Dick

p. 82

In deze redactionele inleiding leggen we een theosofische grondslag voor het artikel van F.J. Dick, over de voorschriften van de Latijnse bouwmeester Vitruvius voor de bouw van de *ideale* Griekse tempel.

Redactie

Studies in symboliek: de Dorische stijl in de architectuur

p. 85

Het Engelstalige artikel van professor F.J. Dick, dat we nu in vertaling publiceren, gaat over een bijzonder onderwerp. Op grond van enkele aanwijzingen die H.P. Blavatsky in *De Geheime Leer* geeft, komt de auteur tot de visie dat Vitruvius in feite leringen van de Theosofia naar voren bracht, verborgen in de symbolentaal van wiskundige verhoudingen.

F.J. Dick

Hulp(je) van de Meesters

p. 94

Vooraf in de begintijd van The Theosophical Society verlangden nogal wat leden de Mahātma's te ontmoeten en leerling van hen te worden. De Meesters hielden echter vaak de boot af. Waarom deden ze dat? En met wie maakten ze wel contact?

Barend Voorham

De jongen die van de wereld hield van Tjibbe Veldkamp

Boekreview

p. 100

De jongen die van de wereld hield is een kinderboek over Adem, een jongen die heel graag geboren wil worden. De auteur presenteert in het verhaal meerdere ideeën die tot nadenken aanzetten, ideeën die aansluiten bij theosofische gedachten.

Daarom menen wij dat het boek ook voor oudere kinderen en volwassenen de moeite waard is.

Astrid Kramer

Vragen die kinderen stellen, deel 2

p. 103

In ons vorige nummer schreven we over vragen die kinderen stellen en hoe we op de soms zeer intuïtieve vragen een passend antwoord kunnen geven. In dit nummer zetten we onze rubriek voort, met nieuwe 'nadenkers' ...

Astrid Kramer

Activiteiten agenda

104

- » Online lezingen
- » Symposium Het mysterie Mens – Je bent méér dan je lichaam
- » Cursus Universele Wijsheid

Licht op ...

Dwingen wij mensen tot zelfzucht?

Ja ... maar laat me uitleggen waarom

Misschien is je eerste reactie: wat een vreemde titel, en zal je antwoord “nee” zijn, “natuurlijk niet, geen weldenkend mens zal een ander tot zelfzucht dwingen.” Misschien voel je je wel verontwaardigd bij deze vraag?

En toch zien we dit in grote mate gebeuren. We zien veel zelfzucht ontstaan die voortkomt uit maatschappelijke situaties die voorkomen hadden kunnen worden. Dit vindt niet alleen plaats in een bepaalde laag in de samenleving; we zien het dwars door alle lagen van de samenleving heen. Vaak gaat het om een onnadenkend gevolgd gewoontepatroon.

Het gebeurt al als je kinderen aanzet tot “je moet je diploma halen en spendeer geen tijd aan het helpen van je vriendjes, die moeten zichzelf maar redden.” Waarom motiveren we de kinderen niet met ideeën als: “je moet je diploma halen om je medemensen te kunnen helpen?” Of: “je hebt een verantwoordelijkheid om de kwaliteiten die je hebt, te ontwikkelen en in te zetten voor de samenleving waar je deel van uitmaakt.”

De vraag is: wat is ons wereldbeeld?

Het begrip zelfzucht is een breed begrip met een grote maatschappelijke betekenis. We vinden omschrijvingen in woordenboeken als: “neiging om zichzelf te bevoordelen, egoïsme, eigenbaat.” Een extreem en zeer duidelijk voorbeeld van een directe oproep tot zelfzucht is de populair geworden kreet *me first*, “ik eerst”.

Maar als we keuzen maken in ons leven, bekijken we dan ook wat de consequenties zijn voor onze medewezens? Ik zal nu proberen duidelijk te maken dat zelfzucht vaak een gewoontekeuze is.

Vaak verpakken we onze zelfzuchtige keuzen intellectueel, om ze te rechtvaardigen. Zoals “een beetje gezonde zelfzucht moet kunnen”, of “kom voor jezelf op, want een ander doet het niet voor jou”, enzovoort. Velen zien dit ook over het algemeen niet als een slechte of verwerpelijke eigenschap; competitie is gezond, een gezond stukje zelfzucht is nodig. Maar hoeveel is gezond?

De algemeen aanvaarde ideeën van ‘de strijd om het dagelijks bestaan’, het gevecht voor het dagelijks leven, zorgen voor continue tekortkomingen en lijden. We kunnen het beschrijven op basis van twee extreme voorbeelden: enerzijds, het leven onder het absolute minimum, van bijvoorbeeld daklozen. Daar vraagt in leven blijven zoveel inspanning dat er geen ruimte is om aan iets anders te denken of iets anders te doen, dan aan of voor jezelf. Anderzijds zien we mensen leven die superrijk zijn, maar voor wie hun zeer grote rijkdom nog niet genoeg is. Zij hebben een niet te stillen honger naar meer, en denken dus ook alleen aan zichzelf.

Er is geen wezen dat zelfstandig en onafhankelijk kan bestaan

Een dynamische samenleving is nodig om te leren van elkaar. In elke samenleving, zo ook de onze, is er een grote dynamiek aan interactie en aan verscheidenheid. In een harmonische samenleving is die verscheidenheid een noodzaak. Zonder samenwerking met talloze andere wezens kunnen we niet bestaan. Zo leert de Theosofie ons nadrukkelijk dat er Universele eenheid is: alles is met alles verbonden. Er bestaat geen afgescheidenheid, behalve in ons illusoire denken. Een samenleving, een samenwerking, die alleen bestaat uit boeren of bankiers, of alleen maar uit directeuren, zal nog geen week kunnen bestaan. Al die lagen in de samenleving zijn noodzakelijk. Bedenk dat er momenten in ons leven zijn dat de loodgieter vele malen belangrijker is dan bijvoorbeeld de minister-president. Om aan een positie in de samenleving, welke positie dan ook, meer waarde toe te kennen, is iets zeer discutabels. Diversiteit is een noodzakelijkheid, maar het is geen rechtvaardiging voor discriminatie.

Plato beschrijft in het begin van zijn dialoog *De Republiek* een zeer eenvoudige staat, een soort *sangha*, een buddhistische

kloostergemeenschap. Een samenleving die bestaat uit samenwerken en onderliggende ruil. Maar die staat wordt door zijn toehoorders snel afgewezen, als zijnde een ‘varkensstaat’. We willen veel meer dan dat. Er volgt een lijst met wensen en dan is Plato’s antwoord: dán wordt het een echt complexe samenleving.

De kreten der wanhoop: het grote gemis aan bestaansrecht

Zodra we samenwerken dient de vraag beantwoord te worden: wat is het effect, de invloed die wij op andere wezens hebben? En willen we iedereen de vrijheid laten om zichzelf te kunnen ontplooien?

De situatie in de wereld laat in het algemeen het tegendeel zien. Over de gehele wereld klinken wanhoopskreten, die we kunnen omschrijven als *het gemis van het recht om te bestaan en om zich te kunnen ontplooien*. Die kreten komen uit rijke én arme landen, uit de rijke én de arme lagen van een samenleving.

Natuurlijk zijn die kreten van verschillende aard. De wanhoopskreten kunnen op verschillende niveaus ontstaan en verschillende karakteristieken hebben. We kunnen die niveaus abstract in drie karakteristieken verdelen. Bedenk wel dat het in de praktijk meestal gaat om combinaties van deze drie. Die drie karakteristieken zijn:

- Op *spiritueel gebied*: denk aan het streven naar vrijheid van religie (zie voor de betekenis van religie, ons symposiumverslag ‘De Religie van morgen’)⁽¹⁾, van alle religieuze activiteiten. De godsdienst of religie aanhangen die jij wilt. Als dit spirituele aspect in het denken van mensen helemaal ontbreekt, ontbreekt het hen aan een levensdoel.
- Op *mentaal gebied*: hier gaat het bijvoorbeeld om het streven naar vrijheid van denken, degene kunnen zijn die je bent, de politieke partij aanhangen die je verkiest, je vrijheid van geweten.
- Op *fysiek gebied*: belangrijke vragen hier zijn: hoeveel fysieke luxe heb je nodig en in hoeveel luxe wil je leven; heeft ieder toegang tot de minimale benodigdheden om te leven: voedsel, water en onderdak?

We kunnen in heel dwingende situaties leven, maar we hebben altijd de vrije wil om zelf te kiezen wat we dan daarmee doen.

Wanneer zijn deze drie levensgebieden in harmonie?

Alle drie de genoemde gebieden zijn in het dagelijkse leven noodzakelijk. Elk heeft zijn eigen plaats, elk heeft zijn eigen belang.

Het is uitdagend om hier de juiste harmonie in te vinden, in plaats van prioriteit toe te kennen aan één van deze drie. Het gaat om een harmonie die we zelf bepalen en niet voor ons bepaald wordt. Iedereen bepaalt zijn eigen ‘mix’ van deze drie karakteristieken: zelfbewust of onbewust.

Uit het bovenstaande moge duidelijk worden dat een harmonisch leven veel meer is dan alleen fysieke welvaart. Denk eens aan de plaats die deze driedeling in jezelf inneemt, en kijk of je in de samenleving voorbeelden van verschillende keuzen kunt vinden. Onze keuzen hebben wel gevolgen: daardoor kunnen er storingen ontstaan in relatie met onze omgeving, die de plaatselijke harmonie verstoren.

Maar de sleutelgedachte bij Plato, die ook in de Theosofie te vinden is, is het juiste begrip van harmonie. Harmonie in dit licht gezien is niet een evenwicht, een goede verdeling van de materiële goederen zoals ‘iedereen een huis’, enzovoort, maar er is een grotere dimensie betrokken bij een harmonieuze verdeling, namelijk *dat iedereen zijn kwaliteiten op de drie gebieden van bewustzijn kan en mag inbrengen, of zelfs de morele plicht heeft omdat te doen*. Ieder draagt bij wat hij kan, op alle drie de bovengenoemde gebieden. Om een vaak geciteerde uitspraak uit het Christendom om te draaien: ‘kruis naar kracht’.

Harmonie in de praktijk

Laat ik proberen om dit aan de hand van een voorbeeld duidelijk te maken. Een bedrijf dat in harmonie is volgens bovenstaande drie gebieden, is niet alleen een prettig bedrijf om te werken, maar ook een bedrijf waar iedereen zich kan ontwikkelen: niet alleen in vaardigheden, maar ook mentaal. Waar ieder helpt om de juiste mentale atmosfeer op te bouwen. Waar iedereen elkaar helpt om ook de diepere inzichten in het leven verder te ontwikkelen. En vooral, als

er diepere inzichten, grotere wijsheid, zijn ontwikkeld, dat het dan vanzelfsprekend is om deze te delen, om deze in te brengen voor het totale belang – in dit voorbeeld van het bedrijf. We kunnen spreken van een morele verplichting om deze in te brengen voor ieders belang. Een dergelijk bedrijf vraagt dan ook geen patenten aan voor eigen voordeel, en is ook niet, om dezelfde reden, terughoudend met het inbrengen van grotere inzichten in de samenleving.

We kunnen deze zelfde gedachte ook internationaal toepassen. Dan geldt, dat pas als de wijzere, meer ontwikkelde landen het een plicht vinden, een vanzelfsprekendheid, om hun kwaliteiten te delen, we kunnen spreken van een wereldwijde harmonie op de drie gebieden. Er is dan ook geen ruimte voor enige vorm van zelfzucht of eigenbelang. U zult wel begrijpen dat deze vorm van harmonie helaas nog ver weg is: zo'n harmonie waarin iedereen gelijk is en verantwoordelijkheid draagt overeenkomstig zijn kwaliteiten, waar iedereen voor elkaar werkt, met elkaar studeert, met elkaar leert, alles met elkaar deelt, en dit ervaart als een natuurlijke vanzelfsprekendheid.

Hoge- en lagedrukgebieden roepen stromingen op

Als er harmonie op de wereld is, is er voor iedereen genoeg. De natuur is van nature in evenwicht, als wij ten minste door ons gedrag geen onbalans veroorzaken.

Ons menselijk gedrag is als het weer: het veroorzaakt hoge- en lagedrukgebieden op de hier genoemde drie gebieden, die stromingen oproepen als een natuurlijk gevolg. De natuur werkt te allen tijde in de richting van harmonie. Bedenk dat harmonie geen rekenkundig evenwicht is, geen balans tussen twee uitersten, maar een perfecte samenleving waar iedereen heeft wat hij nodig heeft, zich kan ontwikkelen, en kan leren om zijn hogere kwaliteiten tot uitdrukking te brengen.

Deze drie soorten stromingen over de wereld gedragen zich hetzelfde als het weer. Hoge- en lagedrukgebieden bepalen naar welke kant de lucht zich gaat verplaatsen. Plaatsen van spirituele onderdrukking doen stromingen ontstaan naar gebieden waar spirituele vrijheid is. Zo is het ook op de andere twee gebieden, de fysieke en mentale gebieden. Neem de noodzaak tot verplaatsen weg, en de stroming neemt af.

Laten we heel duidelijk zijn: sommige stromingen op deze drie gebieden zijn goed te begrijpen. Er is altijd beweging, uitwisseling tussen culturen geweest. We groeien, we veranderen, en zien op andere plaatsen nieuwe mogelijkheden, waar we meer in harmonie kunnen komen. We zien daardoor dan ook *geleidelijke* stromingen ontstaan. Maar dit verklaart niet de grote drukverschillen op die drie gebieden, die we nu in de wereld zien.

Wat is onze bijdrage aan harmonie of disharmonie?

Laten we daar even bij stilstaan en ons de vraag stellen: *waarom* ontstaan deze enorme verschillen? Hebben wij deel aan de oorzaken? Leven wij zo dat we deze sterke drukverschillen doen ontstaan, en zo ja, met welk motief? Bijvoorbeeld door het maken en exporteren van producten die juist die drukverschillen versterken of de verkeerde mentaliteit aanmoedigen? Het is ook mogelijk om een dusdanige samenwerking te hebben met elkaar dat we de rijkdom op de drie gebieden met elkaar delen, zonder dat het ten koste gaat van de ander. We werken samen en van dat samenwerken leert ieder zijn les, heeft iedereen zijn voordeel.

De grote wet van eeuwige balans (ook wel *karman* genoemd) houdt in dat de natuur fundamenteel in harmonie, in evenwicht is. Als we daarvan uitgaan, dan kunnen we concluderen dat waar we extreme rijkdom zien, waar rijkdom ten koste gaat van anderen, zich ook extreme armoede moet voordoen. Als wij meer gebruiken dan het deel waar we recht op hebben, kunnen we concluderen dat we op andere plekken een tekort veroorzaken.

Dit gaat op voor alle drie de gebieden, dus ook op mentaal en spiritueel gebied. Evenwicht, harmonie dient er ook te zijn op het mentale vlak. En dat is alleen het geval als er tussen de hogere en lagere 'mentale drukgebieden' een uitwisseling is, een verlaging van het drukverschil, door steeds wijsheid te brengen waar dit ontbreekt. Ook op het religieuze gebied geldt dezelfde zienswijze. Religie betekent weer één worden. Wat is er beter dan een uitwisseling met elkaar te hebben om zo ons begrip te vergroten hoe we het herstel van eenheid zien?

Voor we in een discussie terecht komen hoe er verdeeld moet worden, moeten we beseffen dat de houding waarmee we de dingen doen allesbepalend is. Zodra we uit mededogen werken, zodra we alles doen voor het totale belang, dan zijn de onevenwichtigheden weg. Dan gaat het ons niet alleen om onze eigen spirituele ontwikkeling, vanuit het idee

‘laat de anderen maar’, maar werken we samen om zo ook alle anderen op het spirituele gebied te helpen.

De allesbepalende vraag is daarmee: nemen wij onze verantwoordelijkheid ten opzichte van de ander?

Dwingen, motiveren wij onze medemensen tot zelfzucht? Het antwoord op de vraag in de titel is JA. Zijn we ons ervan bewust dat we deze hogere en lagere drukgebieden doen ontstaan? Misschien doen we dat *onbewust*, zonder ons te realiseren wat de consequenties zijn van ons handelen. Of we doen het *bewust*, als het ons niet uitmaakt hoe het de ander vergaat.

De goed opgeleide mensen, de zogenaamde ‘intellectuele klassen’ moeten de eerste zijn om de broederhand uit te strekken naar de minder bedeelde, de gediscrimineerde, bij wie de strijd voor het bestaan bijna ondoenlijk is. Die bovenlaag zou zich moeten inzetten voor het geheel. Maar de intellectuele bovenlaag is meer bezig een intellectuele strijd met elkaar te voeren, dan oplossingsgericht te zijn voor de onderlaag.

Heel erg de moeite waard, in dit licht, is onderstaand citaat uit *De visie van de Chohan op de Theosophical Society*:

Doordat deze ‘intellectuele klassen’ hun stempel drukken op de onwetende massa’s, die zij aantrekken en die naar hen opzien als edele en navolgingswaardige voorbeelden, verlagen en verderven zij diegenen die zij behoren te beschermen en te leiden.

Tussen verlagend bijgeloof en nog meer verlagend bruut materialisme, kan de blanke duif der waarheid ternauwernood een rustplaats vinden voor haar vermoeide en onwelkome voeten.⁽²⁾

Vele invloedrijke denkers hebben momenteel een verlagende invloed op hun medemensen, omdat zij óf een soort blinde volgzzaamheid eisen voor hun autoriteit, óf – zonder dat ze deze opvatting goed hebben onderzocht – een dominant materialisme uitdragen, waar nauwelijks plaats is voor universele broederschap, mededogen, en een spirituele zienswijze die de fundamentele structuur van universele broederschap onderbouwt.

Vandaar de oproep: *leef niet ten koste van het geheel, maar ter verrijking van het geheel!*

Herman C. Vermeulen

Referenties

1. Symposiumverslag ‘De Religie van morgen – verbinding door wijsheid, mededogen en vrede’. In: *Lucifer*, jaargang 45, nummer 5, oktober 2023, p. 130-145.
2. Vertaald citaat uit *View of the Chohan on the T.S.* Zie bijvoorbeeld: theosophy-nw.org/theosnw/theos/th-choh.htm

Rectificatie

In het vorige nummer waren enkele woorden weggevallen in het artikel ‘Wat gebeurt er als je een menselijk embryo construeert?’ Het gaat om de derde alinea van dat artikel, op bladzijde 59 linksonder. Deze alinea moet worden (de weggevallen woorden zijn gecursiveerd):

Om te beginnen moeten we ons realiseren dat elk embryo omgeven is door een laag placentacellen (een laag die later uitgroeit tot de placenta) en dat elk embryo een dooierzak heeft die, net als de placenta, een functie vervult tijdens de embryonale groei. *Wie tracht een synthetisch embryo te maken, moet daarom alle drie celtypen kweken, en de cellen daarna hun juiste plaats laten innemen.*

Redactie

» Menselijke evolutie is de progressieve, zelfgeleide ontwikkeling of ontplooiing van (in essentie grenzenloos!) bewustzijn. Een oneindig, cyclisch proces dat verloopt door samenwerking van bewustzijnen van verschillende kwaliteit.

» Onze toekomstige menselijke evolutie ligt in de ontwikkeling van steeds universeeler denken, de ontwikkeling van een onzelfzuchtige mentaliteit, mededogen voor al wat leeft, begrip, vergeving en wijsheid.

» Idealiter dient technologie altijd ter voortbrenging van iets, ten behoeve van een levend wezen, en uiteindelijk ten behoeve van de evolutie van het geheel.

» De ontwikkeling en het gebruik van technologie weerspiegelt de gemiddelde menselijke mentaliteit.

» Technologie is niet neutraal: ze staat niet los van de mentaliteit van de makers en haar gebruik staat niet los van de mentaliteit van de gebruikers.

» Geen enkele technologie of middel van buitenaf zal iets veranderen aan ons evolutieproces: bewustzijnsontwikkeling komt altijd van binnenuit. Technologie kan dit proces wel stimuleren of belemmeren.

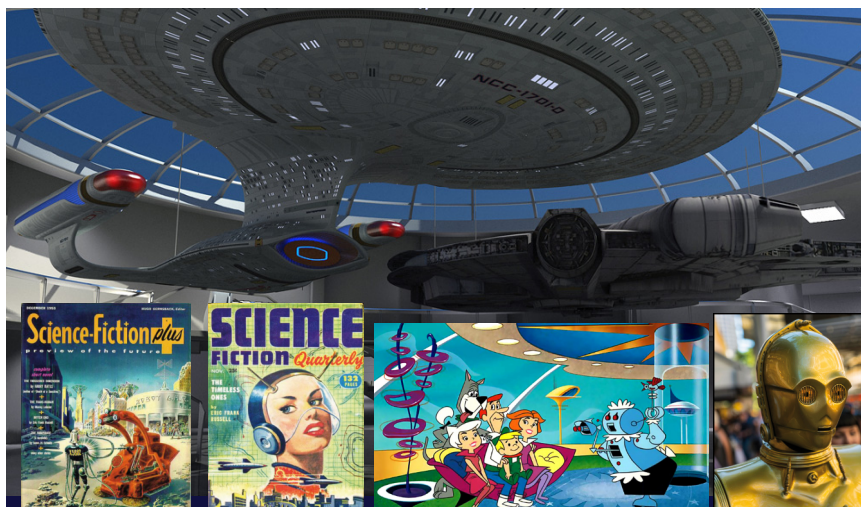
» Om te voorkomen dat technologie onze menselijke evolutie belemmert, is het belangrijk om het motief bij zowel de ontwikkeling, de inzet als de beoordeling van technologie in acht te nemen.

De toekomst van de mensheid en technologie

Je hoeft maar naar de gemiddelde sciencefictionfilm te kijken om te zien dat de verwachtingen over de rol van technologie in de toekomst groot zijn. Ruimteschepen, slimme robots en communicatie of zelfs materialisatie op afstand. Maar je kunt je afvragen of technologische vooruitgang ook vooruitgang betekent in onze menselijke evolutie. Wat zegt de universele wijsheid over de toekomst van de mensheid en de rol van technologie? Hoe ziet die toekomst eruit en wat betekent dit voor de ontwikkeling van onze technologie nu?

Als je afgaat op plaatjes uit oude sciencefictionstrips, of kijkt naar oudere sciencefictionfilms, dan zie je dat sindsdien technologie steevast een belangrijke rol inneemt in de door ons verbeelde toekomst. Veel van die verwachtingen over technologie in de toekomst zijn uitgekomen. Er zijn inmiddels slimme robots, er is afstandscommunicatie met beeld op een klein schermje en we

maken al de eerste ruimtereizen. Nu is materialisatie op afstand – denk aan “Beam me up, Scotty”, het commando waarmee de kapitein van de *Starship Enterprise* in de serie *Star Trek* zich van en naar zijn schip liet transporteren – nog toekomstmuziek voor ons, maar met een 3D-printer kun je direct een voorwerp uitprinten op basis van een digitaal bestand dat zo te downloaden is, waar en

wanneer je maar wilt. Maar welk beeld schetst sciencefiction van de mens in de toekomst?

Sciencefiction schetst geen toekomstige mentaliteit

Eigenlijk is ons beeld van de mens in de toekomst in de laatste 75 jaar van sciencefiction nauwelijks veranderd. De mensheid van de toekomst maakt gretig gebruik van allerlei technische snufjes, alleen de mens zelf blijft nagenoeg dezelfde. Hij is qua mentaliteit niet te onderscheiden van de gemiddelde mens van nu. Neem bijvoorbeeld de manier waarop de ‘toekomstige mens’ in de film *Avatar* omgaat met een andere beschaving. Dat lijkt veel op hoe de westerse mens dat deed in het koloniale tijdperk: inhuldig, uit op eigen gewin en ongeremd in het gebruik van geweld tegen de natuur en de oorspronkelijke bevolking. Dus als we in sciencefiction al iets van een toekomstige mentaliteit proeven, dan is het meer van de aliens, en speelt de mens zelf meestal niet zo’n fraaie rol. In feite is dit een gebrek aan verbeelding over de toekomst van onze eigen mentaliteit! De Theosofie geeft die inkijk wel, zoals we in dit artikel zullen toelichten. We schetsen in grote lijnen de toekomstige evolutie van de mensheid volgens de universele wijsheid. Daarna komen we terug op het onderwerp technologie. Vanuit het beeld van de toekomst van de mensheid kunnen we de rol van technologie beter plaatsen en toelichten hoe we technologische ontwikkeling in veilige banen kunnen leiden.

Evolutie en de toekomst volgens de universele wijsheid

Om te beginnen is het goed om een idee te geven van hoe de Theosofie naar de toekomst kijkt. Want als je naar sciencefiction kijkt is die toekomst meestal niet zo heel ver weg. Veel sciencefiction uit de afgelopen eeuw plaatst de toekomst bijvoorbeeld in het jaar 2000. Meer recente sciencefiction schetst een toekomst slechts enkele decennia vooruit, de jarentachtigfilm *Blade Runner* over Los Angeles speelt zich bijvoorbeeld af in 2019 en het vervolg erop in het jaar 2049. Soms speelt sciencefiction zich zelfs in het verleden af, zoals in bijvoorbeeld *Star Wars: A long time ago, in a galaxy far, far away ...* (heel lang geleden, in een sterrenstelsel hier ver, ver vandaan).

Om te begrijpen wat de universele wijsheid over de toekomst zegt, is kennis van de drie basisprincipes of grondstellingen van de Theosofia onmisbaar. De eerste grondstelling relativeert al direct wat we onder toekomst verstaan:

1. Een Alomtegenwoordig, Eeuwig, Grenzenloos en Onveranderlijk BEGINSEL, waarover alle bespiegeling onmogelijk is, aangezien het het menselijk bevattingvermogen te boven gaat en door elke menselijke uitdrukking of vergelijking slechts kan worden verminkt. Eén absolute Werkelijkheid die voorafgaat aan alle gemanifesteerd, beperkt zijn.⁽¹⁾

Hieruit volgt dat ieder wezen ontspringt aan, of beter gezegd, in essentie dit BEGINSEL *is*. In essentie is al het leven dus eeuwig en onvergankelijk. We zijn er altijd geweest en zullen er in de toekomst ook altijd zijn. We hebben het dan over onze essentie: een ‘vonk van eeuwigheid’, een centrum van in essentie grenzenloos bewustzijn. Ons lichaam, onze persoonlijkheid, alles in ons wat zich nog vereenzelvigd met de tijdelijkheid, wat denkt in termen van dagen, jaren, eeuwen, een begin of eind en verleden en toekomst, is dat niet. Ons lichaam en onze persoonlijkheid zijn slechts de voertuigen waar ons onvergankelijke deel zich in kleedt, tijdens de oneindige cycli die we doormaken.

De tweede grondstelling van de Theosofia beschrijft dat alles, als ‘vonk van eeuwigheid’, zich cyclisch manifesteert:

2. De Eeuwigheid van het Universum *in toto* als een grenzenloos gebied; periodiek ‘het speelveld van talloze zich manifesterende en verdwijnende Universa’, die ‘de zich manifesterende sterren’ en ‘de vonken der Eeuwigheid’ worden genoemd.⁽²⁾

Elk wezen, alles wat zich manifesteert, van atoom tot ster, is dus in essentie zo’n cyclische uitdrukking van een eeuwigheidsvonk.

Tot slot beschrijft de derde grondstelling dat elke eeuwigheidsvonk tijdens deze cycli van binnenuit evolueert, groeit:

3. De fundamentele gelijkheid van alle Zielen met de Universele Over-Ziel, die zelf weer een aspect van de Onbekende Wortel is; en de verplichte pelgrimstocht voor elke Ziel – een vonk van eerstgenoemde door de Kringloop van Incarnatie (of ‘Noodzakelijkheid’) in overeenstemming met de Cyclische en Karmische wet gedurende het gehele tijdperk.⁽³⁾

Groei verloopt altijd in samenwerking met andere wezens: wij evolueren binnen de sfeer van een verder ontwikkeld bewustzijn (een Zonnewezen als ‘Over-Ziel’ bijvoorbeeld) en maken voor ons lichamelijk voertuig weer gebruik van talloze andere wezens, denk aan de cellen en atomen van

ons lichaam, die op hun beurt binnen onze sfeer evolueren. Die evolutie verloopt volgens gelijke patronen: zo boven, zo beneden. Maar elk wezen ontplooit zich wel op zijn eigen unieke wijze.

Dit is natuurlijk verre van een volledige uiteenzetting, maar het geeft een idee. Voor meer over de basisgedachten van de Theosofia verwijzen we graag naar het symposiumnummer van *Lucifer* over 'De Geheime Leer – De Theorie van Alles'.⁽⁴⁾

Op basis van deze drie grondstellingen kun je over evolutie het volgende concluderen:

- Evolutie is de progressieve ontwikkeling of ontplooiing van (in essentie grenzenloos!) *bewustzijn*.
- Evolutie is een oneindig, cyclisch proces, omdat leven in essentie grenzenloos is en zich cyclisch manifesteert.
- Evolutie verloopt door samenwerking van bewustzijnen van verschillende kwaliteit.

De toekomstige evolutie van de mensheid

Nu we een schets hebben gegeven van wat de universele wijsheid of Theosofia onder evolutie verstaat en het idee van 'toekomst' hebben gerelativeerd, kunnen we wat inzoomen op de toekomstige evolutie van de mensheid in het bijzonder. Ook hier permitteren we ons slechts een schets en verwijzen we voor meer informatie naar theosofische literatuur, zoals *Grondslagen der Esoterische Wijsbegeerte* en *De Mens in de Evolutie*, beide van Gottfried de Purucker.⁽⁵⁾

Als we in essentie 'eeuwigheidsvonken' zijn, dan is de mensheid slechts een stadium, een fase in onze evolutie, waarin we als bewustzijn iets van onze innerlijke vermogens leren ontplooiën. In het menselijk stadium ontwikkelen we ons denkvermogen: we groeien van onzelfbewust tot Zelfbewust. En met het Zelf, met een hoofdletter, bedoelen we onze diepste essentie, de eeuwigheidsvonk in ons. Hoe meer we, via ons denken, ons daarmee vereenzelvigen, hoe verder we evolueren als mens. Het is een evolutiefase die we in principe kunnen voltooien binnen de levensduur van onze planeet, volgens de Theosofie een periode van 4 miljard en 320 miljoen jaar. Deze periode is weer op te delen in zeven grote cycli of levensscholen, ook wel Ronden genoemd in de theosofische literatuur, waarvan elk dus vele honderden miljoen jaren beslaat.

Elk van die Ronden kenmerkt zich door de ontwikkeling van een van de zeven aspecten van het denken, van de eerste tot de zevende:

1. Lichamenlijk

2. Gevoel
3. Vitaliteit
4. Begeerte
5. Intellect
6. Inzicht, begrip, intuïtie
7. Inspiratie of eenheidsbesef

Je kunt die Ronden weer opdelen in elk zeven klassen, zoals een school klassen kent. Deze duren eveneens miljoenen jaren en daarin maken we dus vele incarnaties door.

In deze totale evolutiecyclus van 4 miljard en 320 miljoen jaar zijn we als mensheid ongeveer net over de helft. De gemiddelde mens zit in de vierde levensschool of Ronde, en daarbij in de vijfde klas. In iedere klas brengen we een van de zeven aspecten tot uitdrukking, maar dan als sub-aspect van het kenmerkende aspect van de Ronde. De huidige vijfde klas staat dus voor de intellectuele fase van de vierde school waarin we het begeerteaspect van ons denken leren beheersen, iets wat we gemakkelijk kunnen herkennen in de dagelijkse wereld om ons heen. Er wordt veel waarde gehecht aan bijvoorbeeld de intellectuele ontwikkeling in ons onderwijs, we delen mensen in op hun cognitieve capaciteiten en hebben het dan over 'laag'- en 'hooggeschoold'. Eenmaal van school af of afgestudeerd aan de universiteit worden die intellectuele capaciteiten vooral ingezet om bepaalde begeerten na te streven. En die begeerten bestaan uit een mengeling van meer materiële of zelfzuchtige begeerten en immateriële of onzelfzuchtige begeerten.

Als voorbeeld van het eerste zien we dat veel mensen een groot deel van hun leven besteden aan geld verdienen voor een bedrijf, geld verdienen voor zichzelf, voor hun eigen welvaart en luxe. Tegelijkertijd streven ze ook immateriële zaken na, ze leveren met hun organisatie een dienst aan de maatschappij, ze leveren een bepaalde toegevoegde waarde en ze werken ook voor het welzijn van de mensen om zich heen. Ook op mondiaal niveau zien we een competitie van nationale economieën waar intellectueel kapitaal ingezet wordt voor het vergroten van de *eigen* materiële welvaart en tegelijkertijd herkennen we een internationaal streven naar universele idealen: gelijke rechten voor iedereen, vrijheid van pers en meningsuiting, bestrijding van armoede, et cetera, ook al staan deze helaas steeds meer onder druk.

Dit dubbele motief is kenmerkend voor de huidige fase van onze evolutie in de vierde levensschool: de school die precies op de helft van de totale ontwikkeling zit. Hierin gaan we door een keerpunt van materiële naar spirituele

gerichtheid. Dit wordt soms ook wel neergezet als een strijd, een innerlijke strijd die we in onszelf kunnen herkennen. We worden nog vaak verleid door uiterlijke zaken, en het streven naar materiële welvaart voor onszelf alleen, terwijl we innerlijk wel beseffen, en ook steeds meer ervaren, dat als we onzelfzuchtig handelen, we harmonieuzer in ons leven komen te staan.

Onze toekomst ligt in de uitbreiding van de spirituele kant van ons bewustzijn, van ons denkvermogen. Een uitbreiding van beperkt tot steeds universeler denken, van een vereenzelviging met slechts ons uiterlijke bestaan tot een vereenzelviging met het leven als geheel, met alle levende wezens. Dit kan mooi klinken, maar waar komt deze kennis vandaan?

Voorlopers in de menselijke evolutie

Vanaf het moment dat we zelfbewust hebben leren denken, kunnen we deze evolutie steeds meer zelf sturen, zelf leiden. Dat betekent ook dat er versnelling kan plaatsvinden. Net als bij elke grote groep die een bepaald proces doormaakt – zoals leerlingen een school doorlopen of renners een wielertour rijden – is er een peloton bestaande uit de grootste groep, en zijn er in kleinere groepen zowel voorlopers als achterblijvers. Het zijn de voorlopers in de menselijke evolutie, die ons de bovengenoemde kennis hebben gegeven. We spreken dan van de grote Leraren der mensheid, zoals Gautama de Buddha, Śankarāchārya, Plato of Confucius. Dit zijn mensen die zelfs een van de grote evolutiefasen, een of zelfs twee volledige Rondens, op de gemiddelde mens voorlopen. In de tabel hieronder

beschrijven we een aantal van deze groepen en hun karakteristieken.

De gemiddelde mens als Vierde Ronder is over het algemeen nog erg gehecht aan de illusie van dit ene uiterlijke leven. De meeste mensen hebben nog nauwelijks besef van hun onvergankelijke spirituele kern. Zelfs als ze uitgaan van reïncarnatie, zien ze zichzelf niet als een lerende ziel, die leven na leven steeds verder evolueert. Ze zijn spiritueel slapend en handelen slechts sporadisch beziel. Af en toe volgen ze de inspraken van hun geweten, het meer duurzame deel van onze ziel, waarin de wijsheid huist die we in vorige levens verzameld hebben.

De zoekers naar waarheid lopen iets verder op deze gemiddelde groep vooruit. Deze mensen hebben al iets van een spiritueel besef in zichzelf ontwikkeld.

Nog iets verder in hun evolutie voortgeschreden zijn de ware idealisten, grote mensen die de menselijke cultuur vooruit helpen op maatschappelijk, wetenschappelijk, filosofisch, religieus of kunstzinnig gebied. Vaak lopen deze mensen al een hele Ronde op de gemiddelde mens in ontwikkeling vooruit en worden zij daarom Vijfde Ronders genoemd. Onze literatuur beschrijft mensen als Plato en Confucius als voorbeelden hiervan. Ook (aspirant-)leerlingen van de Meesters van Wijsheid en Mededogen behoren tot deze klasse (de zogenaamde *chela's*).

Meesters zijn nog verder gevorderde Vijfde Ronders. Ze werken onzelfzuchtig en onophoudelijk voor de mensheid. Ze zijn spiritueel ontwaakt en kunnen daarmee direct putten uit de wijsheid die leeft op meer innerlijke gebieden.

Ontwikkeling menselijke evolutie

Mānushya (menselijke) Buddha's, 6e Ronders	Halfgoddelijke menselijke wezens (zeer zeldzaam)	Spiritueel verlicht
Meesters, menselijke Bodhisattva's, gevorderde 5e Ronders	Onzelfzuchtig, sterk besef van Eenheid, mededogend	Spiritueel ontwaakt
Ware Idealisten, Grote Mensen, (leke-)chela's, 5e Ronders	Onzelfzuchtig, groot van inzicht, begripsvermogen, mededogen	Groeiend spiritueel aan het ontwaken
Bovengemiddelde mens, gevorderde 4e Ronders	Intuïtief besef Eenheid Zoekers naar Waarheid	Spiritueel aan het ontwaken
Gemiddelde mens, 4e Ronders	Hecht aan de illusie van het leven	Spiritueel slapend Sporadisch beziel

Tot slot heeft de mensheid tot op heden nog maar één volledige Zesde Ronder voortgebracht: Gautama de Buddha. Voor meer informatie over de esoterische Gautama de Buddha, Buddha's en Bodhisattva's, Meesters en hun chela's, verwijzen we naar *Esoteric Teachings* deel 10 van Gottfried de Purucker, en het artikel daarover in *Lucifer*.⁽⁶⁾

Deze groepen zijn niet strikt van elkaar gescheiden en de variatie in mentaliteit of ontwikkeling van het denken is zo divers als dat er mensen zijn. We kunnen op basis van deze schets wel een idee krijgen van de toekomst van onze menselijke evolutie en de kwaliteiten die daarbij horen. Een van onze theosofische leraren geeft als antwoord op een vraag over Vijfde Ronders daarbij nog het volgende mee:

Hoe wordt men een Vijfde Ronder?

Door de Wet te gehoorzamen, de zes schitterende deugden aan te kweken, het intellect te vergroten, uw hart te veredelen. Word onpersoonlijk. Leer te vergeven. Leer lief te hebben. Dit zijn waarlijk menselijke deugden.⁽⁷⁾

Met de Wet wordt hier Dharma of Plicht bedoeld, het meest universele gewoontepatroon in de Natuur, het beginsel dat alles al het andere ondersteunt en elk wezen handelt vanuit het besef van eenheid met alle andere wezens. Met de zes schitterende deugden wordt gedoeld op zes of zeven mentale houdingen, zoals we die ook in ons symposiumnummer 'Bouw mee aan de mentaliteit van de toekomst – zeven Bronnen van Wijsheid en zeven karaktertransformaties'⁽⁸⁾ hebben beschreven:

1. onsterfelijke liefde
2. harmonie in woord en daad
3. onverstoort geduld
4. gelijkmoedigheid in vreugde en smart
5. ontembare kracht
6. geestelijke meditatie
7. intuïtieve wijsheid

Met deze korte schets van de toekomstige menselijke evolutie kunnen we kijken naar technologie, de rol daarvan in de toekomstige menselijke evolutie en hoe we die ontwikkeling nu al kunnen sturen. We beginnen met een beschrijving van technologie.

Wat is technologie?

Het woord 'technologie' komt van het Grieks τέχνη (*téchnê*) dat 'kunde' of 'vaardigheid' betekent en het achtervoegsel *-logie* dat 'leer van' betekent.

Technologie is de leer van de techniek. In ons dagelijks taalgebruik, gebruiken we techniek en technologie door elkaar en wordt meestal met technologie ook techniek bedoeld. Die ruimere betekenis hanteren we in het vervolg van dit artikel ook.

De woordafleiding geeft nog niet duidelijk weer waartoe technologie dient. Gelukkig kunnen we daarvoor terecht bij een Theosoof uit een eerder tijdperk: de wijze Plato. In zijn dialoog *Philebus* neemt Plato scheepsbouw als voorbeeld en stelt op socratische wijze de vraag: "Bestaat scheepsbouw omwille van schepen? Of bestaan schepen omwille van scheepsbouw?" En natuurlijk impliceert dat hier dat technologie altijd ten dienste staat van iets anders. Hij vervolgt:

"Dan zeg ik dat middelen en alle instrumenten en alle materialen worden aangevoerd ter wille van een proces van wording of voortbrenging.

En verder dat een proces van wording of voortbrenging er altijd is ter wille van een bepaald wezen.

En dat al het worden of alle voortbrenging plaatsvindt ter wille van het gehele bestaan."⁽⁹⁾

Zo bestaat scheepsbouw uit middelen en instrumenten en technieken om schepen voort te brengen of te maken. We maken schepen om mensen of goederen zoals levensmiddelen te transporteren. Middelen die mensen helpen om te bestaan, die mensen helpen bij hun 'wording' of in hun 'voortbrenging'. En die goederen en mensen transporteren we ter wille van het menselijke bestaan als geheel: communicatie tussen mensen, handel tussen mensen, allemaal ten behoeve van de ontwikkeling, wording of voortbrenging van mensen, de evolutie van de mensheid als geheel, zouden we inderdaad met Plato kunnen concluderen.

Korter gezegd: technologie dient idealiter altijd ter voortbrenging van iets, ten behoeve van een levend wezen, en uiteindelijk ten behoeve van de evolutie van het geheel. Kenmerkend aan deze beschrijving is de begeertekarakteristiek. Het gaat steeds om iets dat *ten behoeve van* of *ter wille van* iets anders bestaat. Technologie is altijd een middel tot een bepaald doel. Het is geen doel in zichzelf, maar we willen er iets mee bereiken, er een bepaald verlangen of begeerte mee bevredigen. En dat doel kan iets heel basaal zijn of juist iets heel nobels. Hier zien we de tweevoudigheid van een begeerte weer terug. Een hamer is zowel te gebruiken voor het *beeldhouwen* als voor de *sloop*, voor zowel het *maken* als het *breken* van ofwel een

beeld van een *dictator*, ofwel van een *inspirerend menselijk leider*.

Wat is de rol van technologie in onze evolutie?

Mensen hebben altijd technologie gebruikt. Van simpele werktuigen als stenen bijlen tot hele geavanceerde machines. Zowel het type als de inzet van de technologie weerspiegelt de gemiddelde menselijke mentaliteit. Duizenden jaren lang gebruikten de Chinezen buskruit voor siervuurwerk. De oorlogszuchtige westerse mens aan het eind van de middeleeuwen zette deze uitvinding echter snel in voor de ontwikkeling van kanonnen en later voor geweren en pistolen.

De ontwikkeling van technologie groeit mee met de opkomst en ondergang van beschavingen. Elke groeicyclus, zowel in het groot als in het klein, doorloopt een zevental fasen. Die groeifasen kun je duiden aan de hand van de verschillende elementen, die analoog zijn aan de zeven beginselen en denkaspecten: aarde, water, lucht, vuur, ether en nog twee elementen daarboven.⁽¹⁰⁾ Als we kijken naar een groeicyclus in het westerse deel van de wereld vanaf de middeleeuwen, dan stond qua technologie eerst het element aarde centraal. De ontwikkeling lag met name op het gebied van landbouw en vervoer over land. Rond de 16e en 17e eeuw werd het element water meer actief en volgde een tijd van zeevaarders en kolonisten. Eind 19e eeuw kwam het element lucht meer naar voren in bijvoorbeeld de ontwikkeling van stoommachines en van vliegtuigen. Hierna volgde een periode waarin het element vuur zich prominenter manifesteerde in bijvoorbeeld straalmotoren en bij elektriciteit. En daarna volgde een tijdperk van het element ether met alle elektronica, radio, televisie, en satellietcommunicatie, die nog subtielere vormen van technologie teweeg heeft gebracht, zoals internettechnologie.

Wij hebben de technologie gevormd en de technologie biedt mogelijkheden om onszelf verder te vormen. Landbouw zorgt ervoor dat we niet meer hoeven te migreren voor ons voedsel en op één plek kunnen blijven. Zeevaart heeft wereldwijde handel, en ook snellere cultuuruitwisseling mogelijk gemaakt. Machines hebben massaproductie mogelijk gemaakt en ons verlost van veel tijdrovend handwerk. Elektriciteit heeft ons onder andere de mogelijkheid gegeven 's nachts en in donkere wintermaanden actief te zijn en het internet verzorgt directe informatie-uitwisseling op elk moment met elke aangesloten plek op aarde en zelfs in de ruimte.

Deze technologische ontwikkelingen hebben elkaar snel opgevolgd in de afgelopen anderhalve eeuw en het is daarom niet gek dat mensen zich verwonderen over 'waar het allemaal heen zal gaan' in de toekomst.

Ontegengesteld heeft technologie ons veel gebracht. Dankzij wetenschap en technologie hebben we bijvoorbeeld een veel beter begrip gekregen van onze plaats in de evolutie en in het universum. We hebben de levensstandaard van heel veel mensen kunnen verhogen. Wereldwijde kennisuitwisseling en onderling contact zijn enorm gegroeid. Technologie heeft de mensheid letterlijk dichter bij elkaar gebracht. Tegelijkertijd zien we ook veel keerzijden. De technologische vooruitgang heeft ook een versneling van de uitputting van de natuur teweeggebracht, een wereldwijde wapenwedloop in gang gezet, en een groei van materiële begeerte in de hand gewerkt. Een nieuwe technologie als *artificial intelligence* (AI) brengt weer haar eigen uitdagingen mee zoals het verdwijnen van de scheidslijnen tussen werkelijkheid en illusie (zie artikel 'Hoe intelligent is ChatGPT?' in *Lucifer*).⁽¹¹⁾ Daarnaast is het de vraag of de mentaliteit van de mensheid als geheel nu zoveel opgeschoten is met alle technische innovaties. De ongelijkheid tussen arm en rijk is er nog steeds en is zelfs groeiende. De wereld is niet vrediger geworden. Technologie kan onze evolutie zelfs belemmeren.

Technologie is niet neutraal

Vaak zien mensen technologie als iets wat neutraal is, onpersoonlijk, slechts een middel. Alleen hoe wij de technologie inzetten – zelfzuchtig of onzelfzuchtig – zou dan bepalend zijn. Echter, naast de *inzet* is ook de *ontwikkeling* van technologie niet neutraal. Onze menselijke motieven zijn er altijd mee verbonden. We geven hieronder twee voorbeelden van hoe de ontwikkeling van twee producten van een eenvoudig stukje technologie, een viaduct en een gebouw, mensen in hun ontwikkeling kan belemmeren of stimuleren.

Eerst het 'slechte' voorbeeld. Het is een klassiek voorbeeld uit de techniekfilosofie. Het wordt aangehaald in een artikel genaamd: 'Do Artifacts Have Politics?'.⁽¹²⁾ Oftewel: kunnen dingen, of techniek, bepaalde politieke ideeën of waarden uitdragen? En het bevestigende antwoord daarop wordt geïllustreerd met een 'racistisch' viaduct in de staat New York, zie onderstaande foto. Nu is het viaduct zelf natuurlijk niet racistisch, maar, naar verluidt, degene die hem heeft neergezet wel. Men verdenkt de ontwerper van deze brug of viaduct ervan dat deze hem bewust erg laag

gemaakt heeft. De ontwerper hield er namelijk racistische ideeën op na. En ten tijde dat dit viaduct werd gebouwd overspande hij de weg naar de kust. Daar bevond zich een strand waar de mensen uit de omliggende ‘witte’ wijken het meest gebruik van maakten. De ‘zwarten’ uit andere wijken waren doorgaans aangewezen op de bus om bij dit strand te komen. De stadsbus kon niet onder de lage viaduct door en moest flink omrijden waardoor het strand voor de zwarten ineens buiten hun bereik viel en voorbehouden bleef aan de witte bevolking.

Of de ontwerper werkelijk dit motief had, zullen we nooit zeker weten maar het verhaal illustreert niettemin hoe zelfs een viaduct ongelijkheid in de hand kan werken.

Gelukkig komt het omgekeerde ook volop voor. We geven als voorbeeld een bekend Nederlands gebouw: de Van Nellefabriek in Rotterdam, gebouwd tussen 1927 en 1930. Dit was een van de meest moderne fabrieksgebouwen in die tijd en staat geregistreerd op de Werelderfgoedlijst van Unesco. Het complex is gebouwd in opdracht van Cees van der Leeuw, niet toevallig een Theosoof. Het was zijn ideaal om een werkplek te creëren waar werknemers veilig en hygiënisch, in een met daglicht goed verlichte ruimte, met plezier zouden kunnen werken.

Hoewel het zijn oorspronkelijke functie van koffiefabriek verloren heeft, is het nog steeds een van de meest aantrekkelijke werkplekken. Er huizen nu allerlei bedrijven in, voornamelijk uit de ict-sector. Ik heb er zelf een aantal jaar met veel plezier gewerkt, vooral de ruimtelijkheid en het licht zijn fantastisch.

Technologie kan dus bepaalde waarden in zich dragen en in zekere zin zowel stimulerend als belemmerend werken voor onze evolutie en dat zit hem niet alleen in de waarden die ontwerpers erin verwerken. Zoals H.P. Blavatsky in een van haar artikelen schrijft: “Een exces van technische en specialistische kennis voorkomt vaak dat mensen de waarheid begrijpen.”⁽¹³⁾

De evolutierichting is zoals we hebben beschreven meer

naar het universele in plaats van naar het specialistische gericht. Zo zie je bijvoorbeeld dat culturen die open en dynamisch zijn floreren, en dat de sterk op zichzelf gerichte gesloten samenlevingen langzaam uitsterven. Het bedrijf Kodak, destijds de specialist op het gebied van analoge fotografie, kon de omslag naar de universelere digitale technologie niet maken en ging in 2012 failliet.

In deze tijd waarin we maar moeilijk loskomen van onze digitale wereld, nauwelijks nog zonder smartphone door het leven kunnen en verslaving aan allerlei apps gemeengoed is, is de uitspraak van Blavatsky haast profetisch. De specialistische kennis waarmee apps, games en video’s worden gemaakt om onze aandacht op te slokken en ons allerlei illusies voor te spiegelen, leidt veel mensen af van het zoeken naar waarheid. Zij verstoppen zich als het ware in een ‘bubbel’.

We zijn dan ook sceptisch tegenover ‘tech-optimisten’ of ‘solutionisten’ die prediken dat de *blockchain* of AI of *quantum computing* of ... (en vul hier de volgende technologische hype maar in) de problemen in de wereld zal oplossen.

De vraag is eerder: hoe sturen we de ontwikkeling van technologie nu zo, dat het onze menselijke evolutie niet belemmert maar juist ondersteunt?

Toekomstvast technologie in het licht van de menselijke evolutie

Om te voorkomen dat technologie ons welzijn bedreigt en onze menselijke evolutie belemmert, is het belangrijk om het motief ervan te achterhalen. Technologie dient altijd ter voortbrenging van iets, dient een bepaalde begeerte, en de vraag is wat er dan precies begeerd wordt en voor wie dat geldt? Draait het om een materiële of

spiritueel gerichte begeerte en komt die ten goede aan slechts een of een paar individuen of aan de mensheid als geheel? Die vraag is nog niet zo eenvoudig te beantwoorden, want motieven spelen een rol bij zowel de ontwikkeling, de inzet, als ook bij de beoordeling van technologie. Van de diverse motieven bij de ontwikkeling en de inzet ervan, hebben we hiervoor al voorbeelden gegeven, maar vaak wordt de ontwikkeling van technologie ook nog gevoed door onze beoordeling ervan. Zo dragen bijvoorbeeld emoties als angst voor een technologie, of aan de andere kant juist overdreven enthousiasme, niet direct bij aan de relativering van de rol van technologie in ons leven. Ontwikkelaars van bijvoorbeeld AI gebruiken zowel angstbeelden als overdreven ideaalbeelden om aandacht te genereren voor hun diensten of financiers aan te trekken.

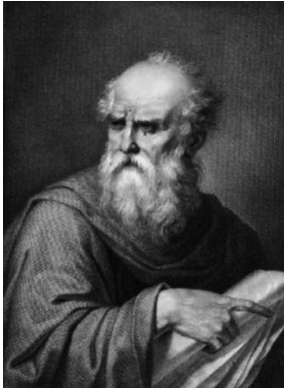
De beoordeling van technologie is eerder gebaat bij een nuchtere, onbevooroordeelde analyse, die technologie ontmythologiseert, en van tevoren de gevolgen ervan, voor allen die erdoor worden beïnvloed, inschat. Vraag bijvoorbeeld op een meer theosofisch-filosofische manier wat een technologie nu werkelijk inhoudt, hoe werkt het en wat doet het. Oftewel, welke waarden worden erdoor bevorderd of beperkt? Met deze bedoeling hebben we bijvoorbeeld ons artikel over ChatGPT in *Lucifer* gepubliceerd.⁽¹⁴⁾

Zet de mentaliteit van de toekomst centraal

Als we tot slot weer teruggaan naar de theosofische kijk op evolutie, dan kunnen we niet anders dan de invloed van technologie relativeren. De evolutie van de mens draait om de ontwikkeling van steeds universele denkvermogens, de ontwikkeling van een onzelfzuchtige mentaliteit, mededogen voor al wat leeft, begrip, vergeving en wijsheid. En geen enkele technologie of middel van buitenaf zal iets wezenlijks veranderen of kunnen veranderen aan dit evolutieproces van binnenuit. Als we leven vanuit de meest universele *mentaliteit*, dan zullen we technologie altijd op de juiste manier ontwikkelen, gebruiken en beoordelen.

Referenties

1. H.P. Blavatsky, *The Secret Doctrine. Volume I*. Pasadena, Theosophical University Press, 1999, p. 14-17 (originele Engelse editie).
2. Zie ref. 1.
3. Zie ref. 1.
4. Zie het symposiumnummer 'De Geheime Leer – De Theorie van Alles'. *Lucifer – de Lichtbrenger*, jaargang 42, nummer 5, oktober 2020. Bron: blavatskyhouse.org/uploads/files/Lucifer_NL/lucifer-nl-2020-5.pdf
5. Beiden verkrijgbaar via onze webshop: blavatskyhouse.org, waar ook de digitale versies van de oorspronkelijke Engelse uitgaven gratis te downloaden zijn: webshop.blavatskyhouse.org/shop/?schrijver=uitgave=Ebookuitgeverij=taal=
6. Zie het artikel 'Esoteric Teachings deel 10 van G. de Purucker' in: *Lucifer – de Lichtbrenger*, jaargang 43, nummer 5/6, december 2021, p. 178-180. Bron: blavatskyhouse.org/uploads/files/Lucifer_NL/lucifer-nl-6-5-2021.pdf
7. G. de Purucker, *Esoterisch Onderricht in de Oosterse School. Deel 1*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., p. 343.
8. Zie het symposiumnummer 'Bouw mee aan de mentaliteit van de toekomst – zeven Bronnen van Wijsheid en zeven karaktertransformaties'. *Lucifer – de Lichtbrenger*, jaargang 43, nummer 5/6, december 2021. Bron: blavatskyhouse.org/uploads/files/Lucifer_NL/lucifer-nl-6-5-2021.pdf
9. Plato, *Philebus*, 54c en ook 53e (universele Plato-paginerings).
10. G. de Purucker, *Esoteric Teachings. Volume 6*. The Hague, I.S.I.S. Foundation, 2015, p. 53.
11. Zie het artikel 'Hoe intelligent is ChatGPT?'. In: *Lucifer – de Lichtbrenger*, jaargang 45, nummer 4, augustus 2023, p. 101-107. Bron: blavatskyhouse.org/uploads/files/Lucifer_NL/lucifer-nl-2023-4.pdf
12. L. Winner, 'Do Artifacts Have Politics?'. Artikel in: *Daedalus*, volume 109, number 1, 'Modern Technology: Problem or Opportunity?' (Winter, 1980), p. 121-136. Bron: [jstor.org/stable/20024652](https://www.jstor.org/stable/20024652)
13. H.P. Blavatsky, 'Conversations on Occultism'. Artikel in: H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Volume IX*. Wheaton, Illinois, The Theosophical Publishing House, 1990, p. 103.
14. Zie ref. 11.

De symboliek van de Griekse tempel van Vitruvius

Inleiding op het artikel van F.J. Dick

Kerngedachten

- » De Kosmos is een onlosmakelijk samenwerkingsverband van wezens. De spiritueel en intellectueel leidende wezens in de Kosmos kun je vergelijken met architecten die op basis van de Eenheid een plan ontwerpen, waarop de hele Kosmos is gebaseerd.
- » Hun invloed krijgt vorm in harmonische wiskundige verhoudingen en ideaalpatronen, die de prototypes zijn voor letterlijk alle vormen waarin de wezens in de Kosmos zich belichamen.
- » Gebouwen en kunstwerken die deze kosmische verhoudingen enigermate weerspiegelen – in tot zover het inzicht van de ontwerper reikte – kunnen een harmonische en inspirerende indruk op ons maken.
- » De Romeinse bouwmeester Vitruvius gaf een beschrijving van de ideale Griekse tempel. Hij gaf zo op verdeckte manier onderricht in de oorsprong en bouw van het Heelal én de Mens – die immers een kopie is van de Kosmos.

Het Engelstalige artikel van professor F.J. Dick, dat we nu in vertaling publiceren, gaat over een bijzonder onderwerp: de voorschriften van de Latijnse bouwmeester Vitruvius voor de bouw van de *ideale* Griekse tempel.⁽¹⁾ Op grond van enkele aanwijzingen die H.P. Blavatsky in *De Geheime Leer* geeft, komt de auteur tot de visie dat Vitruvius in feite leringen van de Theosofia naar voren bracht, verborgen in de *symbolentaal* van wiskundige verhoudingen. Zoals je diepzinnige theosofische gedachten kunt verbergen in mythen, kun je dat namelijk ook in de bouw van tempels, door ze te bouwen in verhoudingen die ons iets kunnen leren over de relatie tussen de mens en de Kosmos.

In onderstaande redactionele inleiding leggen we eerst een theosofische grondslag waardoor, naar wij hopen, de bedoelingen van het artikel van F.J. Dick eenvoudiger kunnen worden begrepen.

De Kosmos is een groots levend geheel, waarbij de talloze wezens die de Kosmos opbouwen alle de uitdrukking zijn van één achterliggende Bron. Deze wezens kun je vergelijken met de draaikolken of ijsbergen in de oceaan: ze staan er niet los van, ze zijn één met de oceaan. Omdat ze alle hun bestaan hebben binnen dezelfde oorsprong, zijn ze in diepste zin een Eenheid. De Kosmos is dan ook een *onlosmakelijk* samenwerkingsverband van wezens, in alle mogelijke trappen van innerlijke groei. Wij mensen zijn daarvan een integraal deel.

De *spiritueel en intellectueel leidende* wezens in de Kosmos hebben hun bewustzijn zo ver ontwikkeld dat zij

een diepgaand inzicht hebben in de achterliggende eenheid. Ze beseffen dat ze daar deel van zijn, een mee zijn en leven consequent vanuit dat inzicht. Hun leven drukt dan ook *harmonie* uit. Je kunt ze vergelijken met architecten die op basis van die eenheid een plan ontwerpen, waarop de hele, uit levende wezens bestaande, Kosmos is gebaseerd. Hoe meer de architecten in harmonie zijn, des te beter de plannen zijn die ze kunnen maken.

Als we een andere metafoor gebruiken, kunnen we zeggen dat deze wezens hun lied, hun toon hebben afgestemd op de grondtoon van de Kosmos. Die toon dringt door tot de minder ver ontwikkelde lagen van de

kosmische hiërarchie. Ofwel, zij geven hun wijsheid door aan de wezens die minder ver ontwikkeld zijn.

Hun uitstraling kunnen wij mensen opvangen in de vorm van inspiratie, onbaatzuchtige impulsen en flitsen van wijsheid, naar de mate waarin wij ons denken daarvoor hebben opengesteld.

Kosmische ideaalpatronen

Je kunt dit beeld ook vanuit wiskundig perspectief bekijken. Dan zie je dat de invloed van deze leidende kosmische wezens vorm krijgt in *harmonische wiskundige verhoudingen* – in voor ons *abstracte ideaalpatronen* – die de prototypes zijn voor letterlijk alle vormen waarin de wezens in de Kosmos zich belichamen.

Die invloed is te vergelijken met de *axioma's* (grondstellingen) in de wiskunde. Axioma's zijn aannames die in de praktijk bewezen moeten worden. Ze zijn de grondslag voor *alle* andere wiskundige stellingen. Niets kan aanvaard worden wat tegen de axioma's ingaat, waardoor alle onderdelen van de wiskunde een volkomen harmonisch en logisch geheel vormen.

Een voorbeeld van een wiskundig ideaalpatroon is de Gulden Snede, die we onder andere terugvinden in het spiraalstelsel van het melkwegstelsel, de groei van bomen, en de verhoudingen van het menselijk lichaam. Ruimtelijke voorbeelden van zo'n ideaalpatroon zijn de vijf platonische lichamen, die volgens Plato ten grondslag liggen aan elke mogelijke vorm. Een van de vijf, het regelmatig twintigvlak, zal in het artikel van F.J. Dick een grote rol spelen.

Icosaëder: regelmatig twintigvlak.

Vanuit de Universele Wijsheid gezien is harmonie (of anders gezegd: schoonheid) een kwestie van *verhoudingen*, en is deze schoonheid het grootst als het gebouw of kunstwerk de kosmische verhoudingen maximaal benadert. Gebouwen en kunstwerken die deze kosmische verhoudingen enigermate weerspiegelen – afhankelijk van wat de ontwerper aan inzichten heeft en heeft kunnen uitdrukken – kunnen een harmonische en zelfs inspirerende indruk op ons maken. Waarom? Omdat zij de universele, onsterfelijke kanten in ons bewustzijn aanspreken, waardoor we even boven ons dagelijks denken uitstijgen. En ook hier geldt: we kunnen die invloed alleen opmerken, als we zelf al iets aan innerlijke harmonie hebben ontwikkeld. Dat bepaalt in hoeverre het ons lukt om 'mee te trillen' met zulke spirituele invloeden. Of we ons denken daarop hebben voorbereid. Als er in ons niets is wat kán meetrillen, dan zal dat ook niet gebeuren, en lopen we door de oudste tempels heen zonder iets anders te zien dan 'stenen'.

Deze potentieel verheffende invloed van gebouwen was een van de redenen waarom grote Wijzen uit het verleden bepaalde monumenten lieten bouwen. Niet alleen voor hun tijdgenoten, maar ook voor vele generaties na hen zouden deze monumenten inspiratiebronnen kunnen zijn. Zij zouden zich verbazen over de ingenieuze vakkundigheid en zich verwonderen over hun onzegbare *schoonheid*. Het doet ons nadenken over de geestelijke, verheven krachten die werkzaam zijn achter het uiterlijke bestaan en inspireert ons tot edeler leven, in overeenstemming daarmee.

Vitruvius

Dit alles heeft direct betrekking op wat de Romeinse bouwmeester Marcus Vitruvius Pollio (circa 85-20 voor onze jaartelling) in zijn boekwerk *De architectura libri decem* (*Over de bouwkunst, in tien delen*) trachtte te berekenen. Volgens H.P. Blavatsky was Vitruvius een ingewijde, iemand met een zekere esoterische kennis van Kosmos en Mens. Zijn beschrijving van de *ideale* Griekse tempel moet dan ook in het licht van de Theosofia gezien worden. Het is veel meer dan een soort handleiding in de trant van 'hoe bouw je een tempel', maar is het *onderricht in de aard, oorsprong en bouw van het Heelal en de Mens*. En dat onderricht gaf hij door middel van de symboliek van een tempel met bepaalde verhoudingen.

Dat het Vitruvius vooral ging om die achterliggende boodschap en niet om een daadwerkelijke bouwtekening, blijkt ook hieruit: hij beschrijft de afmetingen van alle tempelonderdelen als 'een bepaald aantal basiseenheden

lang en breed', zonder te zeggen wat de absolute lengte van die basiseenheid zou moeten zijn. Hij heeft het alleen over *verhoudingen*. Ook dat moet te denken geven. Immers, de kosmische verhoudingen zullen op elk kosmisch gebied en in elk wezen tot concrete vormen en afmetingen leiden die aangepast zijn aan de specifieke aard van dat gebied of wezen. Zo kunnen we wel spreken over de ideale verhouding tussen ons hoofd en ons hele lichaam als 1:8, maar de daadwerkelijke afmetingen hangen natuurlijk af van iemands lengte en andere eigenschappen. En die verschillen per persoon.

De Mens als kopie van de Kosmos

De Kosmos is, zoals al gezegd, een eenheid: een samenwerking van een continue reeks 'gebieden' die samengesteld worden door wezens in diverse niveaus van ontwikkeling. Zij zijn allemaal afhankelijk van elkaar. Je kunt de Kosmos voorstellen als een goddelijk-geestelijke Kern of Bron, waaruit de intellectuele leefsferen voortvloeien (meer filosofisch gezegd, *emaneren*), die op hun beurt de bron zijn van de meer uiterlijke leefsferen, de astrale en fysieke gebieden.

Precies diezelfde gelaagdheid is in onszelf als Mens terug te vinden, omdat elk van ons – in feite elk wezen – een kind van de Kosmos is. Elk van ons is voortgevloeid uit dezelfde essentie als het Hart van de Kosmos zelf. We zijn te vergelijken met de vonk, die, hoe klein ook, alle potenties in zich draagt van het grote vuur. Of, om een ander beeld te gebruiken, we zijn te vergelijken met de waterdruppel die alle elementen in zich bevat die de Oceaan heeft.

De fundamentele patronen die ten grondslag liggen aan de Kosmos, weerspiegelen zich meer of minder in *alle kosmische wezens*. Als we daarom een heilig monument zoals een tempel bestuderen, en daarin een geestelijke top, een intellectueel middendeel en een stoffelijke basis herkennen, dan kunnen we die grondstructuur zowel toepassen op de Kosmos als op onszelf als Mens. De Mens is immers de microkosmos van de Grote Kosmos. Zo boven, zo beneden. Daarom is een studie van deze monumenten zo aan te bevelen. We leren zo de Kosmos én ons complete zelf kennen, inclusief onze diepste lagen. Die kennis is zeer waardevol. Dat betekent namelijk, dat als we met de Natuur meewerken, en niet onze ik-gerichte verlangens vooropstellen, dat we dan de kosmische harmonie, wijsheid en mededogen op ons eigen menselijk niveau gaan uitdrukken. Dat we zó leven, dat we bijdragen aan het spirituele en stoffelijke welzijn van alle wezens in onze

invloedkring. Of we dat doen, hangt af van onze eigen keuzen.

Zelfs ons fysieke lichaam weerspiegelt de kosmische structuur, met ons hoofd als 'directie', onze borst als 'tussenkader' en onze armen en benen als 'uitvoerders'. Dat verklaart waarom in het hiernavolgende artikel F.J. Dick het menselijk lichaam vergelijkt met de frontzijde van een Griekse tempel: omdat beide in hun *ideale* vorm, de kosmische verhoudingen weerspiegelen.

Verklarende woordenlijst

Met dit inleidende artikel trachten we een algemeen beeld te geven, waar de vele details die F.J. Dick in zijn artikel noemt, kunnen worden ingepast. In Dicks artikel komen veel vaktermen voor, zowel theosofische als bouwkundige. Op elke pagina zie je onderaan in een kader een uitleg van de termen die er op diezelfde pagina in de tekst voorkomen. De begrippen of zinnen die worden uitgelegd, zijn gemarkeerd met een sterretje. Op die manier hoef je bij een vreemde term niet een andere pagina op te slaan, om op zoek te gaan naar de betekenis ervan. Omdat in het artikel de teksten van verschillende auteurs worden aangehaald, hebben we voor de duidelijkheid bij elk tekstgedeelte aangegeven door wie het geschreven is.

Referentie

1. F.J. Dick, 'Studies in symbolism. I. The Doric order in architecture'. Artikel in: *The Theosophical Path. Volume VI.* Number 1, January 1914, p. 13-20.
-

Studies in symboliek: de Dorische stijl in de architectuur

F.J. Dick: Robert Louis Stevenson* vertelt in zijn *Memoir of Fleeming Jenkin* dat professor Jenkin* eens “drie avonden per week doorbracht met dr. Bell* om te werken aan bepaalde geometrische methodes om tot de Griekse architectonische verhoudingen te komen”. Dr. Bell had het opmerkelijke feit ontdekt dat de snijpunten van bepaalde geometrische lijnen de verhoudingen van de Dorische* bouwstijl* opleverden.

Stevenson: Onder leiding van dr. Bell paste Fleeming dezelfde methode toe

op de andere bouwstijlen. Hij ontdekte dat die verhoudingen ook daar heel precies aanwezig waren. Er werd een aantal diagrammen gemaakt, maar de ontdekking werd nooit aan de wereld doorgegeven, misschien wel vanwege de onenigheid die er tussen de auteurs ontstond. Dr. Bell geloofde namelijk dat “deze snijpunten op de een of andere manier in verband stonden met, of een symbool waren voor, de tegengestelde krachten die op elkaar werken”*; maar zijn leerling en helper [Jenkin; red.] veegde, met zijn karakteristieke scherpzinnigheid, deze

Uitleg termen:

* **Robert Louis Stevenson** (1850-1894): Schotse schrijver, auteur van het mystieke boek *The Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde*.

* **Henry Charles Fleeming Jenkin** (1833-1885): Schotse uitvinder, technicus en schrijver.

* **Dr. Bell:** Wie hier bedoeld wordt konden wij niet met zekerheid achterhalen.

* **Bouwstijl (klassiek)** Een van de stijlen van de klassieke architectuur. Elke stijl wordt gekenmerkt door zijn specifieke verhoudingen en karakteristieke profielen en details. Ze zijn het gemakkelijkst herkenbaar door het type zuil dat gebruikt wordt⁽¹¹⁾

* **Dorische stijl** Een van de drie oud-Griekse bouwstijlen (naast de Ionische en Korinthische stijl). De Dorische stijl begon zich te ontwikkelen in de zevende eeuw v. Chr. (de oudste voorbeelden waren van hout), en heeft als meest typische kenmerk de Dorische zuil. Deze heeft geen voetstuk en het bovenste deel is niet versierd. De zuil is statig en strak vormgegeven.⁽¹²⁾

* **Snijpunten als symbool voor de tegengestelde krachten die op elkaar inwerken** Een snijpunt is een punt waar twee lijnstukken elkaar kruisen. Het verdeelt elk lijnstuk in twee delen. Van belang hier is de *verhouding* van de lengte van die twee delen. In de tempelbouw werden ideale verhoudingen nagestreefd. Het ideaal van de oud-Griekse tempelbouw was het weergeven van de kosmische harmonie. Harmonie wil zeggen: het ‘ingepast zijn van tegengestelde elementen binnen één overkoepelend geheel’, zoals de tegenstelling geest en stof. De tegengestelde krachten zijn dan in evenwicht.

mystiek van tafel en interpreteerde de ontdekking als “een geometrische manier om de ruimtes te verdelen, of (anders gezegd) om te formuleren hoe gewerkt moet worden, helemaal proefondervindelijk, en op geen enkele manier gekoppeld aan wetten van kracht of schoonheid”. “We hebben er vele pittige en plezierige woordenwisselingen over gehad,” schreef Jenkin, “en de leerling [Jenkin praat hier over zichzelf; red.] is nog steeds niet overtuigd.”

F.J. Dick: Het is misschien niet algemeen bekend dat Fleming Jenkin in ‘de jaren zestig’ [van de 19e eeuw; red.] samenwerkte met Sir William Thomson* in de Silvertown-fabriek in Londen, bij werk dat oceaantelegrafie mogelijk maakte. Maar de Griekse architectuur en haar symboliek waren waarschijnlijk net zo vreemd voor hun gewone denkwereld als voor de meesten van ons. De geciteerde tekst stimuleerde ons tot wat onderzoek over het vraagstuk; en toen we ons wendden tot de geschriften van de pionier der pioniers, H.P. Blavatsky, vonden we een opmerkelijke uitspraak over het leven en werk van Marcus Vitruvius Pollio. De verwijzing wordt gegeven als een voetnoot direct na een lange en magnifieke tekst in *De Geheime Leer*, over het Derde Wortelras* en de ‘Naamloze’*, onder wiens rechtstreekse en stille leiding “alle andere minder goddelijke Leraren en instructeurs van de mensheid vanaf het eerste ontwaken van het menselijke bewustzijn de gidsen van de vroege Mensheid werden.⁽¹⁾ Van deze ‘Zonen van God’ kreeg de jeugdige mensheid haar eerste begrippen van alle kunsten en wetenschappen, en ook van spirituele kennis; en zij legden

de fundamenten van die oude beschavingen die onze huidige generatie van onderzoekers en geleerden zo verbijsteren.” Dan komt de voetnoot:

H.P. Blavatsky: Laten degenen die deze bewering betwijfelen, een op andere en even redelijke argumenten steunende verklaring geven voor het mysterie van de bijzondere kennis van de Ouden — van wie men beweert dat ze zich hebben ontwikkeld uit lagere en dierlijke primitieve mensen, de *holbewoners* van het paleolithicum. Laten ze boeken raadplegen zoals die van Vitruvius Pollio uit de tijd van Augustus, over bouwkunde bijvoorbeeld, waarin alle regels over de verhoudingen dezelfde zijn als degene die *vanouds tijdens inwijdingen** werden onderwezen, als ze zich op de hoogte willen stellen van de werkelijk goddelijke kunst, en de *diepzinnige esoterische betekenis** willen begrijpen die in elke regel en in elke wet over verhoudingen verborgen ligt. Een mens die van een paleolithische holbewoner afstamt, zou nooit zonder hulp zo’n wetenschap kunnen ontwikkelen, zelfs niet gedurende duizenden jaren van denken en intellectuele ontwikkeling. Het waren de leerlingen van die geïncarneerde Rishi’s en Deva’s van het Derde Wortelras*, die hun kennis van generatie op generatie hebben doorgegeven, aan Egypte en Griekenland met zijn nu verloren gegane *regels van verhoudingen*; en de Leerlingen van de Ingewijden van het vierde ras, de *Atlantiërs**, gaven deze op hun beurt door aan hun *Cyclopen*, de ‘Zonen van de Cyclussen’ of van het ‘Oneindige’, van wie de naam overging op de latere generaties van gnostische priesters. ... De hedendaagse architecten hebben die regels misschien niet helemaal

* **Sir William Thomson** (1824-1907): groot Britse natuurkundige, beter bekend als Lord Kelvin.

* **Het Derde Wortelras** De term ‘Wortelras’ heeft niets te maken met de gangbare betekenis van het woord ‘ras’. Het heeft betrekking op bepaalde grote fasen in de bewustzijnsontwikkeling van de mens. Elk Wortelras duurt miljoenen jaren. Gedurende het Derde Wortelras ontwaakte in ons mensen het denken, ons zelfbewustzijn. Dat was circa 18 miljoen jaar geleden. Daarbij werden we gestimuleerd, geleid en onderwezen door verheven wezens die hun denkvermogen al in een vroegere evolutieperiode hadden vervolmaakt.

* **De ‘naamloze’** Dit is een verwijzing naar de spirituele leider van alle Wijzen en Leraren van de mensheid, toen en nu. Deze Wijzen legden in de begintijd van ons denken de religieus-filosofische grondslag voor alle grote beschavingen erna.

* **Inwijdingen** Het Pad van Inwijding is het ‘moeilijke, smalle maar snelle’ pad van zelfoverwinning, van volkomen toewijding aan het welzijn van al wat leeft. Wie in de praktijk bewezen heeft vanuit deze motivatie te leven, zal tijdens opeenvolgende inwijdingen steeds diepere kennis aangereikt kunnen krijgen (waarbij gevaar voor misbruik tot een minimum wordt beperkt).

* **Esoterische betekenis** Esoterisch betekent ‘verborgen’, in tegenstelling tot exoterisch, ‘uiterlijk’. De Wijzen hebben hun diepzinniger kennis altijd verhuld in symbolen, waaronder mythen, allegorieën, sprookjes en wiskundige symbolen en verhoudingen. Alleen wie de sleutel tot de symboliek kent, zal de achterliggende betekenissen ontdekken.

* **De leerlingen van die geïncarneerde Rishi’s en Deva’s van het Derde Wortelras** De oorspronkelijke Rishi’s (Wijzen) en Deva’s (half-goddelijk geworden mensen) hebben het denken van de mens wakker geschud. Toen de mensheid zich meer in een stoffelijke richting ontwikkelde, hebben zij hun kennis overgedragen aan leerlingen die iets minder vergevorderd waren dan zichzelf en die we nu vaak de Meesters van Wijsheid en Mededogen noemen.

* **Het vierde ras, de Atlantiërs** Dit duidt op het Vierde Wortelras, de ontwikkelingsperiode die voorafging aan onze huidige en waarin de begeerte nog sterker dan nu dominant was. Het belangrijkste continent toen lag daar waar nu de Atlantische Oceaan ligt.

verwaarloosd, maar ze hebben er genoeg praktische vernieuwingen aan toegevoegd om de juiste verhoudingen verloren te laten gaan. Vitruvius gaf aan het nageslacht de regels voor de bouw van de aan de onsterfelijke goden gewijde Griekse tempels; en de tien boeken over architectuur van Marcus Vitruvius Pollio, kortom *van een ingewijde*, kunnen alleen esoterisch worden bestudeerd. De Druïdenkringen, de Dolmens, de Tempels van India, Egypte en Griekenland, de Torens en de 127 steden in Europa die volgens het *Institut de France* ‘cyclopisch van oorsprong’ zijn, zijn alle het werk van ingewijde Priester-Architecten, de afstammelingen van degenen die oorspronkelijk door de ‘Zonen van God’ werden onderwezen, en die terecht ‘De Bouwers’ worden genoemd. ...⁽²⁾

F.J. Dick: Voordat we ons bezighouden met wat Vitruvius zegt en iets aan commentaar zullen geven bij een deel van de symboliek, die uitgedrukt is in wat hij ons doorgaf, is het goed eerst dit op te merken. Sommige gedeelten in de voetnoot maken het ons nadrukkelijk duidelijk dat we ons goed de enorme ouderdom van de mensheid moeten realiseren: zelfs al op deze planeet (want als we zouden zeggen dat het elementen bevat die ouder zijn dan de planeet zelf, dan zouden we een forse bekendheid van de kant van de lezer met *De Geheime Leer* moeten aannemen). Zoals:

H.P. Blavatsky: Een van de *Boeken van Hermes* beschrijft dat een van de [Egyptische, F.J. Dick] piramiden gelegen was aan de kust van een zee, “waarvan de golven in machteloze woede tegen haar fundamenten aansloegen.” Hieruit volgt dat de geografische eigenschappen van het land zijn veranderd, en dat kan erop wijzen dat we aan deze oude ‘graanpakhuizen’, ‘magisch-astrologische observatoria’, en ‘koninklijke graven’ een oorsprong moeten toekennen, die voorafgaat aan het rijzen van de Sahara en andere woestijnen. Dit zou een heel wat grotere ouderdom betekenen dan de armzalige paar duizend jaar die de egyptologen er zo ruimhartig aan toekennen.⁽³⁾

F.J. Dick: In feite vereist de studie van symboliek, om begrijpelijk te worden, een enorme uitbreiding van de huidige ideeën over de oorsprong, geschiedenis en bestemming van het ras.

Daarbij moet je de veel bredere en waardigere opvattingen betrekken over de ware innerlijke aard en mogelijkheden van de mens dan nu gangbaar zijn, of zelfs gangbaar waren in de dagen van Plato, Pythagoras, Jezus, en van menig ander Leraar die veel van zijn werkelijke kennis moest verbergen of verhullen, om geen andere reden dan dat veel ervan niet begrepen zou worden. Maar het is onze juiste bestemming om te begrijpen, en H.P. Blavatsky heeft ons talloze sleutels gegeven.

Onder de harmonieën van de Natuur heb je onder andere die van de vormen. Harmonieuze klanken (etherisch) zijn muziek, en daaruit vloeien harmonieuze vormen en kleuren voort.* Deze ideeën zijn algemeen bekend. Maar of een werkelijk symbool nu een creatie van de Natuur is, zoals een bloem, of een creatie van de mens, zijn uiteindelijke betekenis heeft betrekking op de Mens, de kroon – *wanneer hij vervolmaakt is* – van het gemanifesteerde leven*; op zijn cyclussen, veranderingen, tweevoudige aard, enzovoort. Een hoger type symbolen is daarom puur metafysisch, omdat deze symbolen betrekking hebben op de Mens in zijn diepere aspecten. Deze abstracte symbolen stijgen op, net als de oorspronkelijke top van de Grote Piramide, naar dat wat de vorm overstijgt — naar de werkelijkheid. Want is het niet vanzelfsprekend, metafysisch gezien, dat vorm altijd tot de manifestatie behoort, tot een of ander gebied van manifestatie, en dat dit zelfs geldt voor intellectuele vormen? Alleen dat wat onzichtbaar, onhoorbaar, ongrijpbaar is – de Ene Werkelijkheid die Niet-Iets is*, en waaruit alles voortkomt, of het nu goden of werelden zijn, en waarin alles periodiek terugkeert – zou het onderwerp van verering moeten zijn.

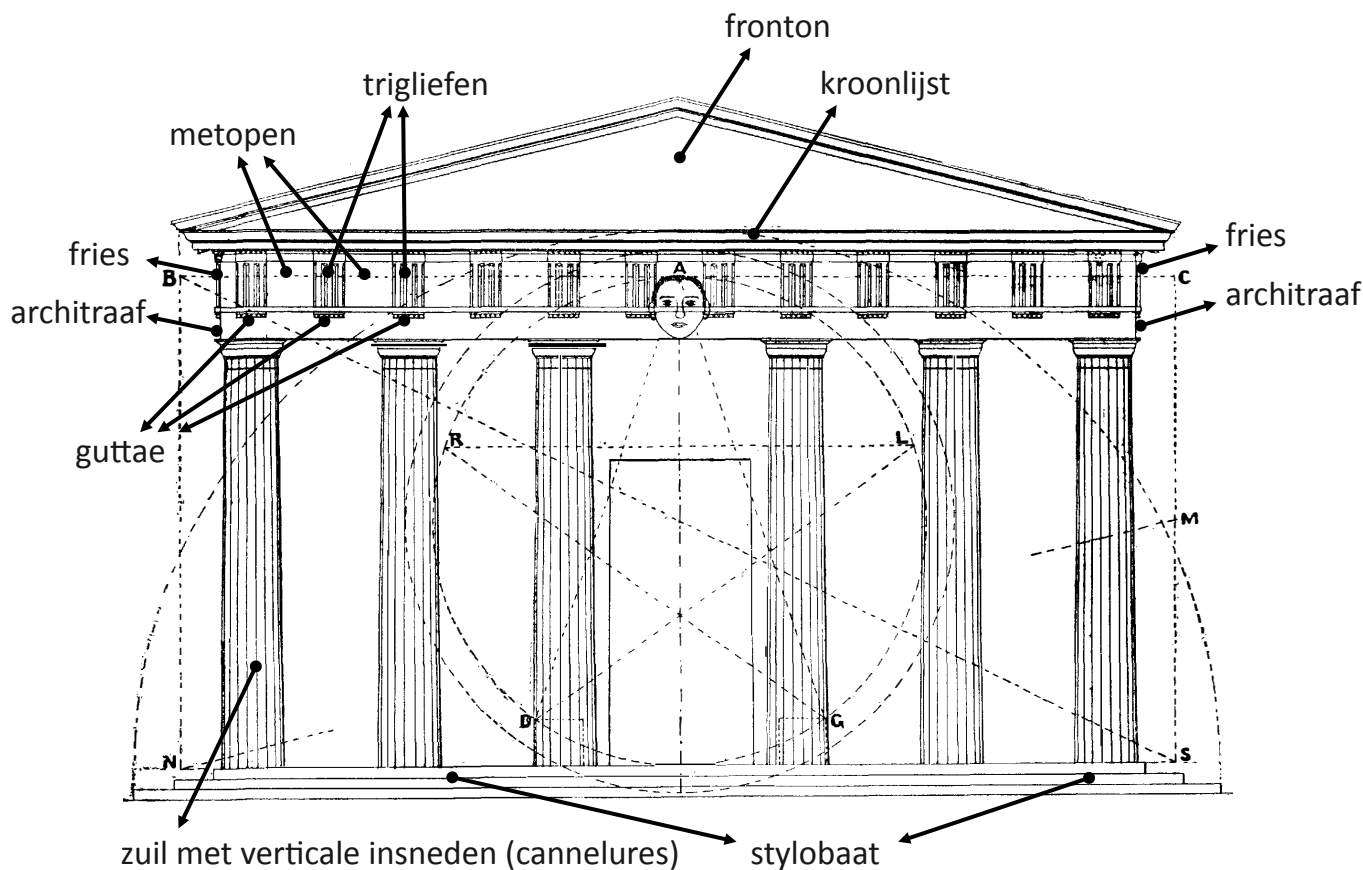
Symbolen van het hogere type fluisteren dus als het ware slechts over vorm. Vandaar dat hoe dieper de betekenis, hoe eenvoudiger het symbool kan zijn. Soms zijn er symbolen waarvan de betekenis zelfs door de intuïtie

* **Het ras** Hier wordt *heel* de mensheid bedoeld, in haar huidige fase.

* **Harmonieuze klanken (etherisch) zijn muziek, en daaruit vloeien harmonieuze vormen en kleuren voort** In vele scheppingsverhalen wordt de kosmos ‘tevoorschijn gezongen’. Deze goddelijke, etherische harmonieën liggen ten grondslag aan de uiterlijke vormen. Ze zijn etherisch want het gaat om trillingen op een bestaansgebied dat geestelijker van aard is dan het onze.

* **De Mens, de kroon – wanneer hij vervolmaakt is – van het gemanifesteerde leven** De mensheid vormt volgens de Oude Wijsheid een apart, hoger natuurrijk ten opzichte van het dierenrijk, plantenrijk, enzovoort. De mens is het model waarop de evolutie van alle minder vergevorderde wezens gericht is.

* **De Ene Werkelijkheid die Niet-Iets is** Dit is het grenzenloze, allesomvattende, eeuwige Levensbeginsel: het eerste grondbeginsel van de Theosofia. Dat kan niet aangeduid worden zonder het tekort te doen.⁽¹³⁾

In deze tekening (van de hand van F.J. Dick) zijn door de redactie die onderdelen van een Dorische tempel benoemd die de auteur in dit artikel gebruikt.

nauwelijks begrepen kan worden, tenzij we op zijn minst enige verstandelijke kennis van de immense voorafgaande Involutie van boven (of van binnen) en Evolutie van beneden (of van buiten)*, in ons hebben opgenomen.

De dichtste benadering van het uitschakelen van Vorm, na de Punt en de Cirkel (de hoogste metafysische symbolen, om redenen die volledig worden behandeld in *De Geheime Leer*), is waarschijnlijk het gebruik van de rechte lijn, gecombineerd met basiselementen van Getal. In de Dorische bouwstijl, net als in de Grote Piramide, worden alleen de rechte lijn en het vlak (het optische element van *entasis** buiten beschouwing latend) gebruikt, op de

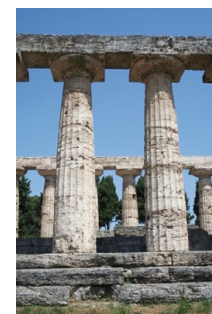
cirkelvorm van de zuilen na. De cirkel is natuurlijk slechts een embleem van de bol*. De rechte lijn en het vlak komen nergens in de Natuur voor, en zijn in wezen metafysisch van aard.

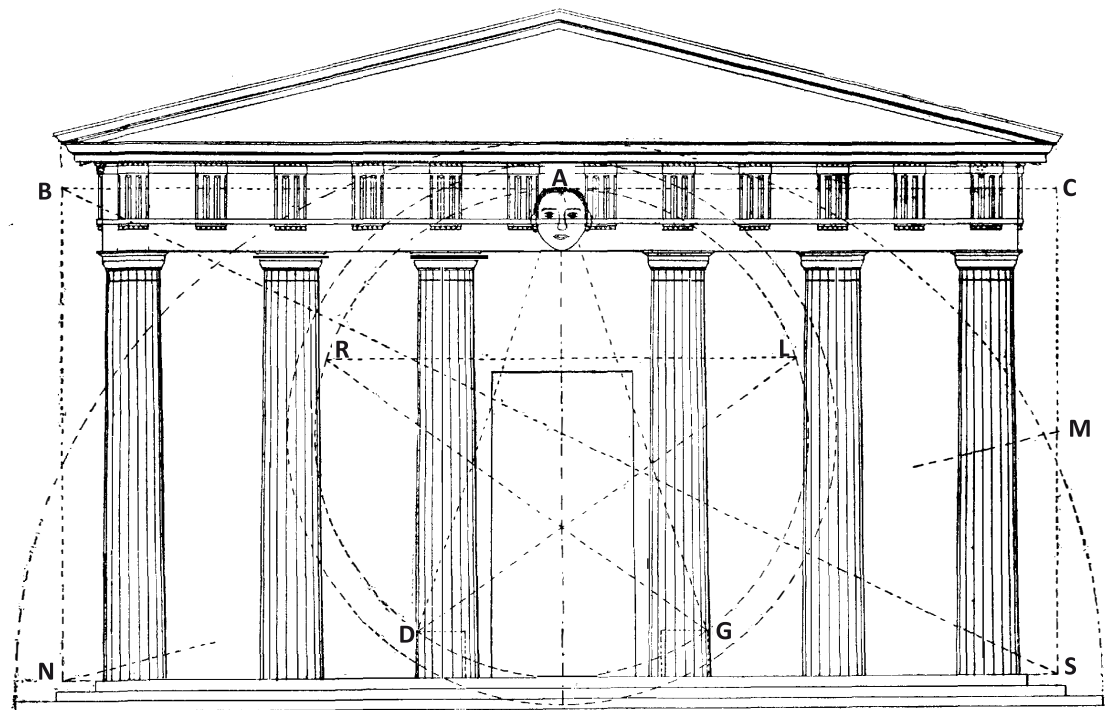
Laten we nu, zo beknopt als mogelijk is, Vitruvius citeren. Daarbij moeten we in gedachten houden dat als er – zoals vermeld in de *Encyclopaedia Britannica* ('Architecture') – geen concrete voorbeelden bestaan van precies de verhoudingen die hij geeft, dit van weinig belang is, in het licht van H.P. Blavatsky's verklaring hierboven. De cursiveringen zijn van ons:

* **De immense voorafgaande Involutie van boven (of van binnen) en Evolutie van beneden (of van buiten)** De Kosmos en alle wezens daarbinnen drukken zich cyclisch uit: waarbij perioden van verstoffelijking altijd gevolgd worden door perioden van vergeestelijking. Bij de kosmische cyclussen gaat het om immense perioden.

* **Het optische element van entasis** De zuilen van antieke tempels werden, naar boven toe, geleidelijk iets smaller. Dit wordt *entasis* genoemd. Zou je een pilaar overal dezelfde diameter geven, dan zou dat op ons oog de illusie wekken dat zijn middendeel te smal is. De foto geeft een duidelijk voorbeeld van entasis. Het zijn zuilen uit de tempel die gewijd was aan Athene, in Paestum, Italië.⁽¹⁴⁾

* **De cirkel is natuurlijk slechts een embleem van de bol** Het universele symbool 'cirkel' heeft vele betekenissen. Toegepast op het gebied van manifestatie, kan het staan voor de bol, een ruimtelijk 'ei', de invloedssfeer die uitgaat van een centraal punt. Alle vijf platonische lichamen (zie verderop) ontstaan door een bepaald aantal punten die evenredig verdeeld zijn op een bol, met elkaar te verbinden.

Vooranzicht van een systyle Dorische tempel met zes frontzuilen, volgens Marcus Vitruvius Pollio [getekend door de auteur, F.J. Dick; red.].

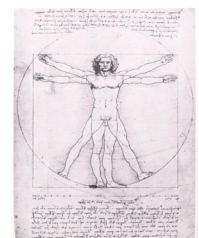
Vitruvius: Geen enkel gebouw kan goed ontworpen worden genoemd, als het symmetrie en verhouding mist. Deze twee zijn in feite net zo noodzakelijk voor de schoonheid van een gebouw, als voor die van een welgevormd menselijk figuur, die de natuur zo heeft gemaakt dat ... van de kin tot de kruin van het hoofd *een achtste deel* van de hele hoogte is, en van de basis van de nek tot de kruin van het hoofd hetzelfde. ... De onderarm is een vierde deel. ... Op dezelfde manier hebben de andere ledematen hun juiste verhoudingen; en omdat zij daarmee rekening hielden, kregen de oude schilders en beeldhouwers zo'n hoogstaande reputatie. Precies zo moeten de onderdelen van Tempels met elkaar, en met het geheel, overeenstemmen. ... Het menselijk lichaam wordt niet alleen door een cirkel omgrensd*, wat kan worden aangetoond door het in een vierkant te plaatsen. Want als we de lengte meten van de voeten tot de kruin van het hoofd, en dan de breedte als de armen volledig uitgestrekt zijn, zien we dat de laatste

afstand gelijk is aan de eerste; zodat de lijnen die loodrecht op elkaar staan en de figuur omsluiten, een vierkant vormen. Zoals de Natuur daarom het menselijk lichaam zo heeft gemaakt dat de verschillende delen ervan in een bepaalde verhouding staan tot het geheel, zo hebben de Ouden, zeer terecht, bepaald dat in alle volmaakte bouwwerken, elk onderdeel een breuk-deel van het geheel moet zijn. En aangezien zij voorschrijven dat dit in alle bouwwerken moet worden toegepast, moet dit wel het striktst worden nageleefd in de tempels van de goden, waarvan zowel de fouten als de schoonheid tot het einde der tijden blijven bestaan. Het is de moeite waard om op te merken, dat de verhoudingen die in alle gebouwen moeten worden gebruikt, zijn afgeleid van de onderdelen van het menselijk lichaam*.⁽⁴⁾

F.J. Dick: Het hele hoofdstuk had geciteerd kunnen worden, want daarin staan de regels en wetten van verhou-

* **Het menselijk lichaam wordt niet alleen door een cirkel omgrensd** Afhankelijk van de stand van onze benen en armen, wordt ons lichaam door een cirkel, vierkant of vijfhoek omgrensd. Leonardo da Vinci liet in bijgaande beroemde tekening ('De mens van Vitruvius') de cirkel en het vierkant zien.⁽¹⁵⁾

* **De maten die in alle gebouwen moeten worden gebruikt, zijn afgeleid van de onderdelen van het menselijk lichaam** Veel heilige bouwwerken stellen op symbolische manier de opbouw van de Kosmos (met zijn geestelijke, mentale en stoffelijke 'lagen' of leefsferen) voor. En omdat de mens, als kind van de Kosmos, in het klein alles in zich draagt wat de Kosmos bevat, stellen deze zelfde bouwwerken ook de totale Mens voor, van zijn goddelijke tot stoffelijke delen. Ook de antieke Griekse tempels zijn vanuit deze principes gebouwd. De lengte-verhoudingen van hun onderdelen zijn afgeleid van de lengte-verhoudingen van de delen van ons fysieke lichaam. Elke verhouding wordt uitgedrukt als '(zoveel) basiseenheden', waarbij de absolute lengte van de basiseenheid niet wordt gedefinieerd. Zie ook de uitleg hierover in het inleidende artikel, 'De symboliek van de Griekse tempel van Vitruvius'.

dingen (waaronder ook tientallige en twaalfvallige onderverdelingen), die zowel besloten liggen in het menselijk lichaam als in de geometrie van de bol. Een gebruikelijke manier om ons tientallig rekenstelsel te verklaren is dat de mens tien vingers heeft. Maar ieder zou kunnen bedenken dat we tien vingers hebben, in een vierkant staan, of in een bol, of een regelmatige vijfhoek vormen, *omdat* deze dingen besloten liggen in de vormgevende wetten van het zijn*; en dat het Getal in feite, zoals Pythagoras onderwees, en zoals de moderne wetenschap aan het ontdekken is, aan de basis ligt van levende vormen, kristallen en atomen — dat het ten grondslag ligt aan geluid, dat als de Logos, het Woord*, een van de oorspronkelijke scheppende krachten is van hiërarchieën die aan de wetten van het Universele Denkvermogen gehoorzamen. In de School van Pythagoras moest de leerling vertrouwd zijn met rekenkunde, geometrie, astronomie en muziek, voordat hij werd toegelaten. We citeren verder:

Vitruvius: Ik zal ... nu overgaan tot de uitleg van de methode om dit [de Dorische bouwstijl; red.] toe te passen, zoals ik dat onderwezen kreeg door mijn meesters; zodat ieder die dat wenst, hier de precieze verhoudingen zal vinden, en wel zo aangepast, dat hij, foutloos, in staat zal zijn om een heilig gebouw van de Dorische stijl te ontwerpen. ... Als het een systyl* bouwwerk is: de frontzijde van het gebouw – indien*

deze hexastyl* is – dient te worden verdeeld in vijfendertig gelijke delen; één deel hiervan nemen we als basiseenheid*. ... Dus, boven de architraaf* [in de ruimte *tussen twee zuilen*; red.] zijn er twee metopen* en één triglief*, en op de hoeken wordt een ruimte overgelaten die zo groot is als een halve triglief. Het middelste deel, onder het fronton*, zal gelijk zijn aan de breedte van drie trigliefen en drie metopen, zodat de afstand tussen de twee middelste zuilen ruimte biedt aan hen die de tempel naderen, en een waardiger uitzicht geeft op het beeld van de god. [F.J. Dick: Dit is een stukje humor, en deels ook een versluiering; red.] De dikte van de zuilen moet gelijk zijn aan *twee basiseenheden*, hun hoogte gelijk aan veertien. ... De architraaf moet één basiseenheid hoog zijn. ... Boven de architraaf worden trigliefen met metopen geplaatst, *anderhalve basiseenheid* hoog. De trigliefen zijn aan de voorkant één basiseenheid breed, ... de metopen [de ruimtes van het fries* tussen de trigliefen; red.] zijn even lang als hoog.⁽⁵⁾

F.J. Dick: De totale lengte van de architraaf is, zo volgt hieruit, precies 29½ basiseenheden en niet 35; het laatste getal verwijst daarom naar de totale lengte van de stylobaat (de basis-treden) langs de voorzijde, terwijl de lengte van de architraaf precies gelijk is aan de afstand tussen de buitenzijden van de hoekzuilen, aan hun voet.*

* **We hebben tien vingers ... omdat deze dingen besloten liggen in de vormgevende wetten van het zijn; het Getal ... ligt aan de basis van levende vormen** Alle uiterlijke vormen zijn (altijd *onvolmaakte*) weerspiegelingen van zuiver abstracte modellen, die worden gekenmerkt door harmonische wiskundige verhoudingen. Ons getallenstelsel is tientallig omdat tien een basisgetal is van het belichaamde Heelal.⁽¹⁶⁾ Dit basisgetal drukt zich ook uit in ons lichaam, als tien vingers en tenen. We hebben dus tien vingers omdat dit in de 'orde der Natuur' ligt.

* **Logos (het Woord)** Grieks voor 'het Woord'. Het heeft meerdere betekenissen. Het verwijst onder andere naar de top en oorsprong van een hiërarchie van wezens, of deze hiërarchie nu een zonnestelsel, mens of scheikundig atoom is. Elke hiërarchie heeft een *voor haar* diepste kern: haar Logos. Het is daarom een relatief begrip.⁽¹⁷⁾ In de tekst wordt de Logos ook in verband gebracht met geluid: het is symbolisch gezegd het *uitgesproken* Woord, de trilling die als grondtoon voor de hele Kosmos functioneert, gedurende zijn hele levenscyclus. Achter de Logos ligt een nog geestelijker oorzaak die ongemantificeerd blijft: de 'Stem'.

* **Door mijn meesters** Vitruvius benadrukt dat hij niets anders doorgeeft dan wat hij van zijn Leraren gehoord heeft. Hij heeft er dus niets zelf aan toegevoegd. H.P. Blavatsky noemt Vitruvius een *ingewijde*: dit wil zeggen dat hij een leerling was van een van de Mysteriescholen uit de oudheid, en daar zijn diepere kennis heeft opgedaan. 'Mijn meesters' verwijst dus waarschijnlijk naar de Leraren van een Mysterieschool.⁽¹⁸⁾

* **Systyl (bouwkundige term)** Een systyle tempel heeft zuilen die op een afstand van twee zuildiameters van elkaar staan.

* **Hexastyl (bouwkundige term)** Met zes zuilen aan de frontzijde.

* **Architraaf (bouwkundige term)** De horizontale stenen laag die direct boven op de zuilen ligt.

* **Metope (bouwkundige term)** De horizontale stenen laag die boven het architraaf en onder het driehoekige fronton ligt, heet het fries. Deze is bedekt met een afwisseling van metopen en trigliefen. De trigliefen zijn herkenbaar aan hun drie verticale groeven. De metopen zijn de vlakken ertussenin. In de metopen zijn voorstellingen van mensen en goden gesneden (die in de tekening van de auteur niet worden weergegeven: daar zijn het witte vlakken).

* **Triglief (bouwkundige term)** Zie uitleg van Metope.

* **Fronton (bouwkundige term)** Driehoekige top van de tempelvoorzijde.

* **Fries (bouwkundige term)** Zie uitleg van Metope.

* **Stylobaat (bouwkundige term)** De basistreden; het fundament waarop de zuilen staan.

F.J. Dick: Zonder alle details uit te werken, wordt het resultaat afgebeeld in het bovenstaande (op pagina 89) vooraanzicht van een systyle Dorische tempel met zes frontzuilen, volgens de specifieke aanwijzingen van Vitruvius. Hij heeft speciaal aangegeven dat het hoofd een achtste deel is van de hoogte. Als we dus de lengte van de mens verdelen in zestien basiseenheden, of acht gedeelten van twee basiseenheden hoog, dan is de hoogte van het menselijk lichaam tot aan de kin veertien basiseenheden, en dat is bij de tempel de hoogte die Vitruvius gaf voor de kolommen. De conclusie is duidelijk. Het hoofd, twee basiseenheden, valt binnen de architraaf en het fries, zoals op de tekening te zien is.

Een nauwkeurige beschouwing onthult veel van de betekenis van de gegeven verhoudingen. In tegenstelling tot het Parthenon en enkele andere Griekse voorbeelden, is de architraaf hier slechts één basiseenheid hoog. De ogen en het bovenste deel van het hoofd vallen dus binnen het fries. Dat betekent dat het fries het gebied van de menselijke bewuste ervaring en intelligentie vertegenwoordigt. Ongetwijfeld werden om deze reden de vierkante metopen tussen de trigliefen uitgehouwen tot scènes *die allerlei gebeurtenissen uit het leven van goden en mensen uitbeelden*; en zeker niet alleen om een decoratief effect te bereiken. We kunnen nu proberen de symboliek in detail na te

gaan. De oren bevinden zich op de scheidingslijn tussen architraaf en fries, waar zich de zes octaven van de 72 guttae bevinden*, terwijl de neusgaten en mond zich binnen de architraaf bevinden. Bestudeerders kunnen de waarde van deze symboliek herkennen.

Stel dat we twee kubussen, ter grootte van een metope, plaatsen bij D en G. Dan, als we de positie van het hoofd onveranderd laten, en als de tenen rusten op D en G en de vingertoppen worden uitgestrekt naar R en L, vormt de mens een regelmatige vijfhoek, die, beschouwd als de hoeken van het regelmatig twintigvlak (icosaëder), behoort tot een bol die *precies de onderkant van de kroonlijst raakt**, een prachtig stukje symboliek. Weet daarbij, dat Vitruvius zegt dat de onderzijde van de kroonlijst gebeeldhouwd moet worden met *voorstellingen van bliksemschichten**. Jupiter, Thor, donderdag, kunnen de vereiste hint geven. Bovendien heeft de onderkant van de kroonlijst 216 guttae, wat een directe verwijzing is naar bepaalde fundamentele cyclus-getallen* (zie *De Geheime Leer*).⁽⁶⁾

De geometrie van de bol en het regelmatig twintigvlak, basiselementen van de natuurvormen, wordt verder aangeduid door de halve cirkel die op grondhoogte staat, en de diameter heeft van de stylobaat, en die net het bovenvlak van de kroonlijst raakt; voorts ook door de twintig cannelures* die voorgeschreven zijn voor de ronde zuilen, en

* **Guttae (bouwkundige term)** Guttae zijn kleine stenen uitstulpingen ('druppels'), die onder het fries en onder de kroonlijst hangen. In de tekening van F.J. Dick staan onder elke triglief zes guttae. Dat zijn er dus in totaal 72 (twaalfmaal zes). F.J. Dick trekt een analogie tussen deze 72 guttae en zes octaven van ons toonstelsel, waarbij dus twaalf guttae één octaaf vormen. Hoe zit dat? Twee tonen die één octaaf van elkaar verschillen, hebben frequenties in de verhouding 1:2. Een octaaf kan weer worden ingedeeld in vijf, zeven of twaalf *evenredige* delen, met bijbehorende toonladder. In dit geval denkt F.J. Dick aan toonladders van twaalf tonen. De getallen 6, 12 en 72 hebben volgens de Theosofie belangrijke symbolische betekenissen.⁽¹⁹⁾

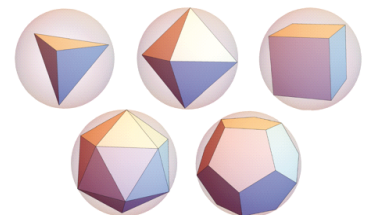
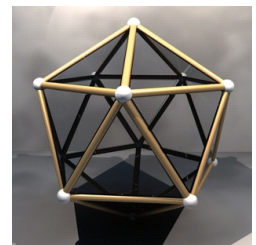
* **Een regelmatige vijfhoek, die, beschouwd als de hoeken van het regelmatig twintigvlak (icosaëder), behoort tot een bol die precies de onderkant van de kroonlijst raakt** Een regelmatig twintigvlak (icosaëder) is een ruimtefiguur die bestaat uit twintig driehoekige vlakken. Omdat steeds vijf vlakken samenkomen in één punt, vormen deze vijf vlakken aan hun buitenrand een vijfhoek. Zie rechts.⁽²⁰⁾

We plaatsen nu de mens die in het schema van de tempel getekend is, binnen het twintigvlak, waarbij zijn hoofd, handen en voeten tot de vijf buitenste bolletjes reiken. Die mens is dan niet alleen omringd door dit twintigvlak, maar ook door een bol, namelijk de bol die het twintigvlak precies omsluit. Die bol zien we in de onderste figuur, rechts onderaan.

Deze bol is in het schema van de tempel aangegeven als de cirkel die net iets groter is dan de cirkel die de vijfhoek omsluit. Die cirkel (in feite een ruimtelijke bol) raakt net de onderkant van de kroonlijst.

* **Met voorstellingen van bliksemschichten** In alle oude kosmogonieën komt licht voort uit 'duisternis', en met dat laatste werd 'het beginsel van alle dingen' bedoeld. De *Goddelijke Gedachte* komt voort als licht uit Duisternis.⁽²¹⁾ De terugkeer van Christus wordt in het evangelie van Mattheüs ook voorgesteld als 'lichtflits vanuit het oosten'.⁽²²⁾

* **216 guttae als verwijzing naar fundamentele cyclus-getallen** Het getal 216 en zijn veelvouden (waaronder 4320, twintigmaal 216) komen terug in vele kosmische cyclussen. Zo is 2160 jaar de duur van één messiaanse cyclus, waarin de zon (wat zijn positie betreft op 21 maart) één teken van de dierenriem doorloopt. De totale levensduur van de planeet Aarde is, volgens oud-Indiase bronnen, 4.320.000.000 jaar. Deze bestaat uit duizend Mahāyuga's van elk 4.320.000 jaar.

die de twintig zijvlakken van de icosæder typeren. Ditzelfde wordt aangeduid door de diagonaal van het dubbele vierkant B C S N dat wordt gevormd door de hoogte van de mens en de lengte van de kroonlijst, namelijk, de lijn B S, die, snijdend met de verticale lijn door het middelpunt, de grondhoek van alle vormen maakt, want aangevuld met nog vier andere door dat middelpunt, die elk deze zelfde hoek hebben, krijgen we de zes diameters van de icosæder* — waarvan alle pythagorese, regelmatige ruimtefiguren afgeleid zijn.* De afdalende gang in de Grote Piramide heeft de hellingshoek B S. Van het Derde tot het Vijfde Wortelras* kan de mens metafysisch worden voorgesteld door een dubbel vierkant. De Zes Zuilen zijn de Zes Beginselen van de Mens*, gesynthetiseerd in de Zevende, die erboven zweeft, bij de top van het fronton. Ze kunnen ook zijn zes potentiële Śakti's* kenschetsen, de zes krachten van een zeer bepaalde aard, die besloten liggen in de Natuur.⁽⁷⁾ Als we C S in M snijden [M heeft de hoogte van het middelpunt; red.] en de punten N en M verbinden, hebben we de hellingshoek van het fronton.

Aangezien de goden niets anders zijn dan de volmaakte Mens, moet een tempel ter ere van de onsterfelijke goden gewijd zijn aan de Heilige Zaak (in de zin van een onderneming) van Sublieme Vervolmaking, waarover W.Q. Judge schreef.⁽⁸⁾ En de zielservaring, gesymboliseerd in het fries, hoe wordt die verkregen? Door herhaalde *incarnaties*. Waar wordt dit getoond? Kijk naar de Deuropening, de Ingang tot 'de Tempel'. Haar hoogte is precies op vijf-achtste van de lengte van de mens, waar we de navel vinden.* "Een mysterie boven, een mysterie beneden." Deze symboliek behoort echter vermoedelijk alleen tot sommige van de grote Wortelrassen. De breedte van de deuropening aan de voet, die half zo lang is als de lijn D G, duidt op een tweede vijfhoek*, wat ons een sleutel geeft. Iedereen die bekend is met de geometrie van ruimtefiguren, kan zien waar deze is. Hier is sprake van symboliek, die niet alleen verwijst naar de Mens, maar zelfs naar de elektromagnetische polen van de Aarde, de woonplaats van de mens.⁽⁹⁾ De twaalf triglieven zijn de twaalf tekens van de dierenriem, de twaalf vlakken van de dodecaëder [het regelmatig

* **Cannelures (bouwkundige term)** De twintig verticale groeven/randén in de omtrek van de zuilen.

* **De zes diameters van de icosæder** Een regelmatig twintigvlak heeft twaalf hoekpunten, waarbij steeds twee hoekpunten recht tegenover elkaar staan. Dit ruimtefiguur heeft dus zes diameters, oftewel, de lijnen die de tegenovergestelde hoekpunten met elkaar verbinden. Alle zes lijnen snijden elkaar in het centrale punt, en doen dat met een bepaalde hoek: de hellingshoek B S. Dit is moeilijk af te beelden in een tekening, omdat het om een driedimensionale figuur gaat, met ruimtelijke hoeken.

* **Waarvan alle pythagorese, regelmatige ruimtefiguren afgeleid zijn** De vijf pythagorese (of platonische) regelmatige ruimtefiguren kunnen van elkaar worden afgeleid; zij kunnen onder andere worden gezien als vijf fasen van elk geboorteprocess, te beginnen met de meest spirituele fase, en eindigend bij de meest stoffelijke.

* **Het Derde tot het Vijfde Wortelras** Zoals hierboven al aangeduid, gaat elk mens, op zijn lange pad richting volmaakte menselijkheid, door verschillende innerlijke fasen heen, Wortelrassen geheten. De *gemiddelde* mens is nu bezig met de fase 'Vijfde Wortelras', en heeft dus het Vierde en Derde al achter de rug. Een kenmerk van specifiek deze drie fasen is dat wij mensen nog relatief sterk op het stoffelijke leven zijn geconcentreerd. Dit is al wat minder in de vijfde fase (ten opzichte van de vierde, meest stoffelijke fase) maar zal veel minder zijn in de zesde, die gericht zal zijn op het ontplooiën van onze onsterfelijke inzichten. Nu is het vierkant altijd een symbool voor de manifestatie. Vandaar mogelijk de opmerking van de auteur, dat het dubbele vierkant speciaal betrekking heeft op het Derde, Vierde en Vijfde Wortelras. Het ene vierkant symboliseert de geestelijke, leidende kant van de manifestatie, het andere de stoffelijke, illusoire kant.

* **Beginselen van de Mens** Het menselijk wezen bestaat uit verschillende aspecten of 'niveaus', van zuiver goddelijk tot fysiek stoffelijk. Die niveaus worden weergegeven in de zeven Beginselen. Ons hoogste, zevende Beginsel is in feite een *universeel* Beginsel.

* **Śakti** Er zijn zeven Śakti's of Universele Energieën, krachten, in de Natuur, waarvan de zevende ongemantifesteerd of slechts ten dele gemanifesteerd is, waardoor die vaak niet wordt meegeteld.⁽²³⁾

* **Waar we de navel vinden** De uitleg van F.J. Dick is hier heel kort, wellicht om de lezer zelf te laten nadenken. De navel kan op (weder)geboorte duiden. Het symbool 'navel' is afgeleid van onze huidige, tweeslachtige manier van voortplanting. Deze vorm van voortplanting is een tijdelijke: het is niet altijd zo geweest en in de verre toekomst zal het ook niet meer zo gaan. Daarom voegt F.J. Dick toe, in zijn tekst: "Deze symboliek behoort echter vermoedelijk alleen tot sommige van de grote Wortelrassen."

* **Een tweede vijfhoek** Alle bestaande dingen zijn tweepolig: ze hebben een relatief spirituele en stoffelijke zijde. Dat kun je onder andere symboliseren met twee vijfhoeken, die elk één pool voorstellen. Het getal vijf is het getal van het denkvermogen, het vijfde Beginsel in de mens. We kunnen ons denken richten op onsterfelijke waarden en op louter uiterlijke doelen: ons hoger en lager denken. Diezelfde tweepoligheid zien we in onze uiterlijke bol aarde, met zijn noord- en zuidpool. De noordpool staat voor zijn geestelijke, de zuidpool zijn stoffelijke kant.

twaalvlak; red.], die alle betrekking hebben op zowel vorm als tijdscyclus. Merk op hoe de Drie en de Vier met elkaar zijn verweven in de symboliek van het fries. Hier zou men zinvol kunnen verwijzen naar ‘De Mysteriën van het Zevental’ [een hoofdstuk uit *De Geheime Leer* van H.P. Blavatsky; red.].⁽¹⁰⁾

Het dubbele vierkant zien we eveneens terug in Vitruvius’ aanwijzingen dat de lengte van een tempel tweemaal zolang moet zijn als de breedte. Ditzelfde zien we in de zuilenhal van Karnak, en elders, in het bijzonder in wat *tegenwoordig* de ‘koningskamer’ van de Grote Piramide wordt genoemd.

Kortom, we kunnen veel van de getallen-symboliek en geometrische symboliek van alle tijden ontdekken in dit voorbeeld van een Dorische tempel met zes zuilen, die is ontworpen volgens regels die Vitruvius, zoals hij bescheiden verklaart, heeft vernomen. De volmaaktheid van detail spreekt overtuigend van de kennis en eerbied voor de Waarheid, die de Ouden moeten hebben gehad.

Redactionele aanvulling: wat kunnen we uit dit artikel halen?

- De Ouden hadden diepgaande kennis van de wetmatigheden in de Kosmos.
- De Kosmos is een levend geheel, waarin universele wetmatigheden op *alle* gebieden te vinden zijn. Die wetmatigheden kunnen wiskundig worden beschreven.
- De universele verhoudingen drukken een schitterende harmonie uit.
- Bouwwerken die volgens die verhoudingen zijn opgetrokken, ademen daarom een sfeer van harmonie, van schoonheid en verhevenheid uit en kunnen ons inspireren te leven in onze spirituele karakteristieken.
- Wij zijn symbolisch gezien onderdelen van de Kosmische Tempel.
- Door steeds meer de *Kosmische harmonie* uit te drukken, zullen we de hogere gebieden beter gaan begrijpen. Dan zullen we ook onze medepelgrims beter kunnen inspireren, waardoor ook zij op hun beurt de schoonheid van de Kosmos leren te zien en uit te drukken in hun leven.

Referenties

1. H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer. Deel I.* Den Haag, Theosophical University Press Agency, 1988, p. 236-237 (p. 207-208, originele Engelse editie).
2. Zie ref. 1, p. 237, voetnoot (p. 208, originele Engelse editie).
3. H.P. Blavatsky, *Isis Ontsluierd. Deel I.B.* Den Haag, J. Couvreur, zonder jaartal, p. 670 (p. 520, originele Engelse editie).
4. Marcus Vitruvius Pollio, *De architectura libri decem* (Over de bouwkunst, in tien delen). Boek 3, hoofdstuk 1. Meerdere vertalingen.
5. Zie ref. 4, boek 4, hoofdstuk 3.
6. H.P. Blavatsky ‘De chronologie van de Brahmanen’. In: *De Geheime Leer. Deel II.* Den Haag, Theosophical University Press Agency, 1988, p. 71-81 (p. 66-74, originele Engelse editie). Zie voor meer uitleg: G. de Purucker, ‘Esoteric hints on cycles’. Opgenomen in: *Studies in Occult Philosophy*. Pasadena, California, Theosophical University Press, 1945, p. 3-15. Bron oorspronkelijke editie: blavatskyhouse.org/literature/gottfried-de-purucker/studies-in-occult-philosophy
7. Zie ref. 1, p. 319-320 (p. 292-293, originele Engelse editie).
8. W.Q. Judge, ‘Three Great Ideas’. Artikel in: *Echoes of the Orient. Volume II.* Revised edition. Pasadena, California, Theosophical University Press, 2011, p. 12.
9. H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer. Deel II.* Den Haag, Theosophical University Press Agency, 1988, p. 409 (p. 362-363, originele Engelse editie).
10. Zie ref. 9, p. 672-730 (p. 590-641, originele Engelse editie).
11. Zie onder andere: *Wikipedia*, lemma ‘Bouworde’, nl.wikipedia.org/wiki/Bouworde
12. Zie onder andere: *Wikipedia*, lemma ‘Dorische orde’, nl.wikipedia.org/wiki/Dorische_orde
13. Zie ref. 1, p. 43 (p. 14, originele Engelse editie).
14. Bron foto: commons.wikimedia.org/wiki/File:Doric_columns_-_Athena_temple_-_Paestum_-_Italy.JPG
15. Bron tekening: britannica.com/topic/Vitruvian-man
16. In *De Geheime Leer* geeft H.P. Blavatsky op vele plaatsen hierover uitleg. Zie de index, bij term ‘tien’.
17. G. de Purucker, *Occult Glossarium*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1993, lemma ‘Logos’.
18. Zie ref. 17, lemma ‘Mysteriën’.
19. G. de Purucker, ‘Esoteric hints on cycles’. Opgenomen in: *Studies in Occult Philosophy*, Pasadena, California, Theosophical University Press, 1945, p. 3-15. Bron oorspronkelijke editie: blavatskyhouse.org/literature/gottfried-de-purucker/studies-in-occult-philosophy
20. Bron: *Wikipedia*, lemma ‘Regelmatig twintigvlak’, nl.wikipedia.org/wiki/Regelmatig_twintigvlak
21. Zie ref. 9, p. 551 (p. 485-486, originele Engelse editie).
22. *Mattheüs, 24: 27.*
23. Zie ref. 17, lemma ‘Śakti’.

Robin Bennett.

Hulp(je) van de Meesters

Vooraf in de begintijd van de Theosophical Society verlangden nogal wat leden de Mahātma's te ontmoeten en leerling (*chela*) van hen te worden. Weinigen echter konden aanspraak maken op contact met de 'Broeders', zoals ze genoemd werden. Waarom gebeurde dat niet? Zijn er criteria voor zo'n contact? Zo ja, welke? Moet je een rein leven leiden, de leer goed kennen of gaat het om wat anders?

De Mahātma-brieven zijn, om verschillende redenen, zeer boeiende en inspirerende literatuur voor iedereen die zich serieus in de Theosofia wil verdiepen. Buiten de samenwerking die de Meesters hadden met hun chela's ontstond er, dankzij de bemiddeling van Helena Petrovna Blavatsky, een correspondentie tussen aanvankelijk twee in Brits-Indië wonende Engelsen – na korte tijd werd dat alleen A.P. Sinnett – en twee Meesters. Het leerzame zit hem zeker niet alleen in de 'technische leringen', hoewel ook daarover in de brieven veel te vinden is, maar ook over hoe de Mahātma's vanuit hun positie de mensheid begeleiden en hoe wij, als we de juiste mentaliteit hebben, de helpers van de Meesters kunnen zijn.

Helper en hulp van de Meesters

Iedereen die het hart op de juiste plaats draagt, moedig, onbevooroordeeld en vooral onzelfzuchtig denkt en handelt, is een helper van de Meesters en wordt om die reden door de Meesters geholpen. Uiterlijke

zaken, maatschappelijke positie, geleerdheid spelen daarin geen rol. Zelfs de visie die men op het leven heeft, is bijzaak, mits die uiteraard oprecht is, geen persoonlijk voordeel beoogt en vooral uitgaat van universele broederschap. De Meesters kijken niet naar de buitenkant maar zien naar binnen. En als ze de juiste mentaliteit ontwaren, dan benaderen ze die mens. Mahātma Koothoomi (K.H.) maakt dit op niet mis te verstane wijze duidelijk in een brief aan A.P. Sinnett:

De Natuur heeft alle delen van haar Rijk verbonden met subtiele draden van magnetische sympathie, en er is zelfs een wederzijdse relatie tussen een ster en een mens; gedachten gaan sneller dan het elektrisch fluïdum, en Uw gedachte *zal mij vinden*, indien zij met een zuivere impuls wordt geprojecteerd, zoals de mijne Uw denken zal vinden, heeft gevonden en daarop vaak haar indruk heeft achtergelaten. Wij bewegen ons wellicht in afzonderlijke cyclussen van werkzaamheid — maar niet geheel van elkaar gescheiden. Zoals het licht in de

Kerngedachten

- » Als in een mens het onzelfzuchtige, innerlijke licht brandt, wordt hij opgemerkt door de Meesters.
- » De Meesters kijken naar de innerlijke, niet naar de uiterlijke mens.
- » Een zuiver leven alleen is geen reden voor contact met de Meesters. Het gaat vooral om onzelfzuchtige en mededogende arbeid ten behoeve van de medemens.

sombere vallei door de bergbewoner vanaf de toppen wordt opgemerkt, zo zal iedere heldere gedachte in Uw geest, mijn Broeder, fonkelen en de aandacht trekken van Uw verre vriend en correspondent. Als wij aldus onze natuurlijke Bondgenoten in de Schaduwwereld ontdekken – Uw wereld en de onze buiten onze grenzen – en volgens onze wet moeten wij ieder van hen benaderen, ook al is er maar de geringste glans van het ware ‘Tathāgata’-licht in hem, hoeveel gemakkelijker is het dan voor U ons aan te trekken.⁽²⁾

Wat is een Mahātma?

De betekenis van dit samengestelde Sanskrit-woord is ‘Grote Ziel’ of ‘Groot Zelf’ (*Mahā* betekent groot; *Ātman* betekent Zelf). De Mahātmans zijn, relatief gezien, volmaakte Mensen. In de Theosofie worden ze gewoonlijk Leraren, Oudere Broeders, Meesters, Wijzen, Zieners genoemd, en ook met andere namen aangeduid. Ze zijn inderdaad de ‘Oudere Broeders’ van de mensheid: het zijn mensen, geen geesten. Het zijn mensen die zich in hun evolutie door eigen, zelf ondernomen pogingen en inspanning hebben ontwikkeld; mensen die steeds verder voorwaarts gingen, steeds hoger klommen, tot ze de verheven geestelijke en intellectuele menselijke grootsheid verwierven die ze thans bezitten.⁽¹⁾

Tathāgata-licht

Kerngedachte in bovenstaand citaat is ‘Tathāgata’. Dit Sanskrit-woord betekent letterlijk, ‘zo gekomen’, of ‘zo gegaan’. Het wordt als een titel gebruikt voor Buddha’s van het Mededogen, zoals Gautama. Het drukt het spirituele en vooral mededogende karakter uit van deze grootse mensen die in elkaars voetstappen treden ter wille van de mensheid. Iemand die iets van het Tathāgata-licht in zich ontstoken heeft, is daarom een mens die zijn eerste schreden op dit Pad van het Mededogen heeft gezet. Hij heeft iets van zijn eigen *buddhi-natuur* gewekt en werkt in de geest van de Buddha’s van het Mededogen. Als we de woorden van de Meester goed tot ons laten doordringen, kunnen we beseffen dat elk mens die oprecht het mededogen beoefent, in contact komt met de Meesters, al zal hij of zij zich in de meeste gevallen daar nauwelijks bewust van zijn.

Helper van de Meesters

Het in contact komen met de Mahātma’s hoeft dus niet

te betekenen dat degene die zich onder de invloed van de Meester geplaatst heeft, dit ook zelf weet. En het houdt zeker niet in dat er sprake is van persoonlijk voordeel of dat je vanwege dat contact je sneller spiritueel ontwikkelt. Mededogen houdt juist in dat je niet streeft naar persoonlijk gewin. Het gaat om het geheel.

Daarom zal iemand die *werkelijk* het mededogen beoefent, niet alleen onder de invloed komen te staan van de Meesters, hij zal op zijn beurt de Meesters in hun mededogende arbeid steunen. Hij is een van hun helpers.

Daarbij is het volstrekt onbelangrijk wat hij voor waar houdt, wat hij gelooft, wat zijn kaste of sociale positie is. De Meesters beoordelen mensen nooit op het uiterlijke, of wat ze *schijnen* te zijn. Ze kijken naar wat de mens *innerlijk* is.

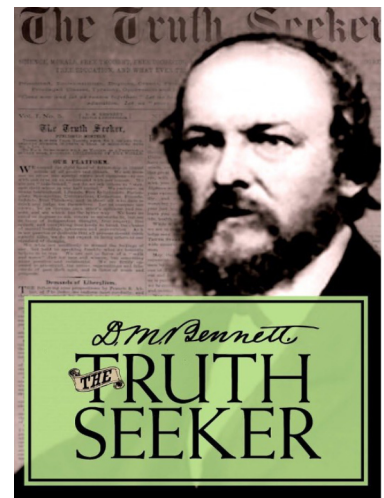
In de publieke opinie mag iemand een outcast zijn, een minderwaardig persoon, maar als hij moedig vanuit het mededogen leeft, kan hij een nuttige helper voor de Meesters zijn. Of zoals Meester Koothoomi over de Amerikaan Bennett spreekt: hij is een vertegenwoordiger (*agent*) van ons.⁽³⁾

Robin Bennett

DeRobigne (Robin) Mortimer Bennett was een Amerikaanse vrijdenker en redacteur van het tijdschrift *The Truth Seeker* (de *Waarheidszoeker*). Hij was een omstreden figuur in de Verenigde Staten. Hij had onomwonden kritiek geuit op de christelijke dogmatiek, wat hem niet in dank was afgenomen.

Een lid van een christelijke vereniging in New York had een schijnzaak tegen hem aangespannen en hij werd veroordeeld tot een jaar gevangenisstraf. Dit ondanks het feit dat 100.000 mensen een petitie hadden ondertekend waarin zij voor zijn onschuld pleitten. Die petitie tot vrijlating werd naar de toenmalige president van de Verenigde Staten, Rutherford B. Hayes, gestuurd, maar had geen gevolg.

Na zijn gevangenisstraf maakte hij een wereldreis. Hij deed Bombay aan, waar toentertijd H.P. Blavatsky en Henry S. Olcott het hoofdkwartier van de Theosophical

Society (T.S.) hadden gevestigd.

Olcott wilde hem aanvankelijk niet als lid van de T.S. accepteren, omdat hij vreesde dat zijn slechte reputatie zou afstralen op de T.S. Maar Helena Blavatsky had lak aan reputaties en overtuigde Olcott zijn lidmaatschap goed te keuren. Zelfs de Meesters, die zich nooit bezighielden met wie er wel of niet lid van de T.S. werd, stemden in met zijn aanvraag en hij werd lid. Olcott gaf later ruiterslijk en edelmoedig toe dat hij aanvankelijk een verkeerde inschatting had gemaakt.⁽⁴⁾

Uiteindelijk heeft Bennett drie dikke boeken over de verschillende religies van het Oosten geschreven onder de titel *A Truth-Seeker Around the World*. Deel 4 was gepland, maar omdat hij voortijdig overleed, heeft hij dat niet kunnen afmaken. Blavatsky schreef een lovende recensie over dit omvangrijke project in het door haar geredigeerde blad *The Theosophist*.⁽⁵⁾

Lichaamsgeur en morele geur

Het wekt misschien verbazing op dat Meester Koothoomi de vrijdenker Bennett een *agent* noemt. Een vrijdenker is iemand die al het dogmatische geloof afwijst. Vaak wordt het woord in de betekenis van atheïst gebruikt. Het lijkt daarom dat zo iemand ver afstaat van de Theosofia en van de Meesters.

Maar als je buiten je eigen kader van goed en kwaad probeert te kijken en ziet hoe toegewijd en hard Bennett werkte om de menselijke samenleving te veredelen, dan begrijp je waarom de Meesters in hem iemand zagen die voor dezelfde altruïstische zaak streed als zij. Daarom kon hij als een tussenpersoon functioneren tussen de spirituele wereld van hen en de uiterlijke wereld waarin Bennett leefde en werkte.

Bennett pleitte voor werkelijke wetenschap, vrijdenken, vrije gedachtenwisseling, gelijkheid tussen man en vrouw, vrije educatie, de hervorming van de arbeid. En zonder schroom vocht hij tegen de kerken met hun priesters en dogma's, de valse theologie, bijgeloof, onwetendheid, de privileges van de aristocraten en de rijken. Hij was een uitstekende hulp voor de Meesters om het westerse denken van allerlei soorten bijgeloof te bevrijden.

Toen Bennett koers zette naar Bombay, zagen de Meesters met hun vooruitziende blik dat hij hen tot nog meer nut zou kunnen zijn, als hij iets van het Oosterse denken zou leren kennen. Daarom liet Meester Koothoomi een van zijn chela's een brief aan A.P. Sinnett schrijven, met het verzoek Bennett te instrueren over het Indiase denken.⁽⁶⁾ Sinnett, die al in contact stond met K.H., al jaren in India

woonde en de godsdienst van dat land redelijk kende, was daartoe zeker in staat.

Hoe Sinnett zich van die taak heeft gekweten, is niet bekend, maar uit een andere brief van de Meesters blijkt dat hij het met tegenzin en ongemotiveerd gedaan heeft. Waar kwam die weerzin vandaan?

Bennett voldeed niet aan de conventies van de maatschappij waarin Sinnett zich ophield. Terwijl de Meesters naar de 'binnenkant' van een mens kijken, zag Sinnett alleen het vuil onder Bennett's nagels en rook hij wellicht zijn onaangename lichaamsgeur.

Meester Morya, die zijn broeder Koothoomi, die voor lange tijd in retraite was, verving als correspondent, gaf op deze houding het volgende commentaar:

U zag alleen dat Bennett ongewassen handen en vuile nagels had en grove taal gebruikte, en dat hij er – in Uw ogen – over het algemeen onsmakelijk uitzag. Maar als dat soort dingen Uw maatstaf is voor een hoge morele instelling of voor potentiële kracht, hoeveel adepten of wonderen verrichtende lama's zouden dan Uw toets doorstaan?⁽⁷⁾

En verder:

Er bestaat net zo goed een morele geur als een lichaamsgeur, goede vriend. Zie maar eens hoe goed K.H. Uw karakter heeft gelezen toen hij de jongeman van Lahore niet naar U toe wilde sturen om met U te spreken, zonder dat hij zich had verkleed. Het zoete vlees van de sinaasappel zit onder de schil — Sahib: probeer binnenin de doos naar juwelen te zoeken en vertrouw niet op die welke op het deksel liggen. Ik zeg U nogmaals: de man [Bennett; B.V.] is een eerlijk mens en zeer ernstig; niet bepaald een engel – die moet U zoeken in deftige kerken, op partijtjes in aristocratische herenhuizen, theaters en clubs en andere sanctums van dien aard – maar aangezien engelen zich in onze kosmogonie niet ophouden, zijn wij blij met de hulp van mensen die, hoewel vuil, eerlijk en dapper zijn.⁽⁸⁾

Rein leven of onzelfzuchtig handelen?

De Meesters kijken naar hoe iemand *is*, hoe hij handelt en niet of zijn stropdas recht zit en of er misschien vuil onder zijn nagels zit. Zelfs een zuivere levenshouding is geen reden om de aandacht van de Meesters te verdienen. Dit laatste is zeer belangrijk, ook voor ons nu. Ook in onze tijd zijn er mensen die menen een zuiver leven te leiden omdat ze veganistisch zijn, geen alcohol drinken of drugs gebruiken, wellicht elke dag mediteren en de

duurste wierook branden. Dit alles is uiteraard zeer bewonderenswaardig, maar wat betekenen ze voor hun medemensen?

Ook in de begintijd van de T.S. waren er mensen die, omdat ze dit zuivere leven leidden, meenden aanspraak te maken op contact met de Meesters. Ook in dit geval was het Meester Morya die duidelijk maakte dat dit zuivere leven voor de Meesters geen enkele reden is om aandacht aan hen te geven. Van Morya is bekend dat hij niet echt van schrijven hield. Hij gebruikte daarom Helena Blavatsky als zijn 'secretaresse' om zijn visie op deze 'reinheid' te geven. De betreffende brief is dan ook in haar handschrift geschreven, maar de inhoud is van de Meester.

Meester Morya werpt de vraag op wat deze mensen gedaan hebben om te menen recht te hebben op de aandacht van de Mahātma's. Zijn antwoord op die vraag is niet voor tweeërlei uitleg vatbaar:

Helemaal niets. Ze worden lid van de Society, en hoewel ze even halsstarrig blijven als ooit tevoren in hun oude geloofsovertuigingen en bijgeloven, en nog nooit hun kaste of ook maar een van hun gewoonten hebben opgegeven, verwachten ze in hun zelfzuchtig exclusivisme, dat ze ons zullen zien, zich met ons kunnen onderhouden en bij alles onze steun zullen genieten. Het zal mij aangenaam zijn als de heer Sinnett tegen iedereen die zich met soortgelijke pretenties tot hem wendt, het volgende zegt: "De 'Broeders' willen dat ik U allen, inheemsen, medeel dat, tenzij iemand bereid is een echte theosoof te worden, d.w.z. te doen zoals D. Māvalankar [voetnoot: a] deed, – de kaste en zijn oude bijgeloven volledig op te geven en zich een waar hervormer te tonen (vooral in het geval van het kinderhuwelijk), hij eenvoudig een lid van de Society zal blijven, zonder enige hoop ooit iets van ons te horen. (...) Het heeft voor een lid geen zin te zeggen 'Ik leid een zuiver leven, ik ben geheelonthouder, gebruik geen vlees en mijd de ondeugd. Mijn hele streven is gericht op het goede enz.', terwijl hij tegelijk door zijn daden een onoverkomelijke hinderpaal opwerpt op de weg tussen hemzelf en ons. Wat hebben wij, de discipelen van de ware Arhats, [voetnoot: b] van het

esoterische Boeddhisme en van Sanggyas [voetnoot: c] te maken met de Shastra's [voetnoot: d] en het Orthodoxe Brahmanisme? Er zijn honderd duizenden Fakirs, Sannyasi's [voetnoot: e] en Sadhu's [voetnoot: f] die een uiterst rein leven leiden, maar die toch, omdat ze het pad der dwalingen bewandelen, nooit de gelegenheid hebben gehad ons te ontmoeten, te zien of zelfs maar van ons te horen. Hun voorouders hebben de volgelingen van de enige ware filosofie op aarde uit India verdreven, en nu is het niet aan laatstgenoemden naar hen toe te komen, maar aan hen om naar ons te komen, als ze ons nodig hebben. Wie van hen is bereid Boeddhist te worden, een Nāstika, zoals zij ons noemen?

En pratend over de Engelsen Sinnett en Hume die met de Meesters correspondeerden, voegt hij er aan toe:

De heer Sinnett en Hume zijn uitzonderingen. Hun geloof is voor ons geen beletsel, want zij hebben er geen. Zij waren misschien door invloeden omgeven, kwade magnetische emanaties als gevolg van drank, de Maatschappij en allerlei fysieke contacten (die zelfs ontstaan als men onreine mensen een hand geeft), maar dit zijn allemaal stoffelijke en materiële belemmeringen, die wij met een beetje moeite zouden kunnen tegengaan en zelfs zonder veel schade voor onszelf uit de weg kunnen ruimen. Dat is niet zo met het magnetisme en de onzichtbare gevolgen die uit verkeerde doch oprechte geloofsovertuigingen voortkomen. Het geloof in Goden en God en ander bijgeloof trekt miljoenen vreemde invloeden, levende wezens en krachtige agentia tot hen aan, die we niet dan met meer dan gewone krachtsinspanning zouden kunnen verdrijven. Wij wensen dat niet te doen. Wij vinden het noch noodzakelijk, noch nuttig, onze tijd te verliezen met strijd te voeren tegen de onontwikkelde Planetariërs, die zich met welgevallen uitgeven voor goden en soms voor bekende figuren die op aarde hebben geleefd.⁽⁹⁾

Niet de Meesters naar ons, maar wij naar de Meesters

Deze brief is later bekend geworden als de *Prayag Brief*,

-
- a. Dāmodar Māvalankar was een chela die al zijn rechten als Brahmaan opgaf, zodat hij zich volledig kon wijden aan het theosofische werk. In het India van de 19e eeuw was dit een buitengewoon groot persoonlijk offer.
 - b. Discipelen van Gautama Boedha die tijdens zijn leven en onmiddellijk daarna de meeste vooruitgang hadden geboekt.
 - c. Tibetaans equivalent van het Sanskrit-woord 'Buddha'.
 - d. Heilige geschriften van zogenaamd goddelijk gezag, zoals de Veda's.
 - e. Toegewijde asceet, die alle wereldse beslomeringen heeft afgezworen en zich wijdt aan spirituele meditatie en het bestuderen van heilige geschriften.
 - f. Heilig persoon.

omdat de mensen die het betrof leden waren of werden van de *Prayag Psychic Theosophical Society*. (Prayag is de oude naam voor Allahabad.)

Er zijn studenten in de Theosofia die de echtheid van deze brief betwijfelen, ondanks dat die duidelijk in het handschrift van mevrouw Blavatsky geschreven is. Er zijn er zelfs die zich openlijk hebben afgevraagd of Blavatsky de boodschap van haar Meester wel goed heeft doorgegeven. Deze mensen begrijpen niet waarom Meester Morya mensen die contact met de Mahātma's zoeken, aanraadt Theosoof te worden, de opsmuk en het bijgeloof van het Hinduïsme vaarwel te zeggen en de filosofie van het Buddhisme te omarmen.

Als je dit echter in samenhang bestudeert met de waardering die de Meesters koesterden voor een figuur als Bennett, die moedig streed tegen het westerse vooroordeel en bijgeloof en gevangenisstraf daarvoor op de koop toe nam, dan is het beleid van de Meesters volstrekt helder en, zoals te verwachten, uiterst consistent. Alle bijgeloof, priesterdom, het geloof in god en goden als krachten die buiten de mens staan, leidt af van de werkelijke 'redding' van de mensheid, want die ligt *in* de mens. En het is volstrekt onbelangrijk of het nu westerse of oosterse godsdiensten betreft. Het geloof in god, goden, in engelen of heiligen, die je door gebed of ritueel om gunsten smeekt, kan alleen maar tot zelfzucht leiden. Dit geloof wijzen de Meesters af. Twee derde van het kwaad, zegt Meester Koothoomi, komt van de godsdienst op het moment dat die een macht wordt.⁽¹⁰⁾

De Mahātma's verdoen hun tijd niet met hen die weigeren hun exclusieve geloof terzijde te stellen. Immers, de Brahmanen reserveerden hun leringen alleen voor hun kaste. Kastelozen mochten zelfs de tempels niet betreden. En als Morya zegt dat 'zij naar ons moeten komen', naar de volgelingen van de Arhats en de Buddha, dan wil dat niet zeggen dat ze de *exoterische* religie van het Buddhisme moeten aanhangen, maar het *Esoterisch Buddhisme* moeten bestuderen en praktiseren en dat is feitelijk hetzelfde als de Universele Theosofia.

Nāstika

Degenen die niet met de inhoud van deze brief konden instemmen, vroegen zich vertwijfeld af of ze dan *nāstika's* moesten worden. Voor de godsdienstige Hindoe is een *nāstika* een atheïst, iemand die niet in god of goden gelooft. Enige jaren na deze brief echter, met de publicatie van *De Geheime Leer*, bleek dat onder deze term in de Theosofia iets heel anders verstaan wordt, namelijk: 'het

verwerpen van *afgoden*, waaronder alle antropomorfe goden. In deze betekenis is iedere occultist een *nāstika*.⁽¹¹⁾ Het hele geval doet denken aan de veroordeling van Socrates, die werd beschuldigd niet in de goden te geloven. In zijn beroemde *Verdedigingsrede* ontkende hij dit echter met kracht. Hij geloofde weldegelijk in de goden, maar niet op de manier zoals dat in het Griekenland van zijn tijd gedaan werd. Hij geloofde niet in de antropomorfe goden, niet in *afgoden*, die, als je ze niet tevreden stelt met gebed, ritueel en offers, wraak op je nemen.

Niet zonder reden spreekt Meester Morya over de Buddha. Nooit heeft de Buddha de achterliggende filosofie van de Veda's in twijfel getrokken, of het bestaan van goden ontkend. Hij heeft het echter gezuiverd en ontdaan van alle opsmuk en vooroordelen die in de loop der eeuwen erop neer waren gedwarreld. De Brahmaanse priesterkaste heeft echter de door de Buddha gezuiverde leer weer verdreven, en is weer teruggevallen op de vele vooroordelen en onrechtvaardige tradities – zoals de kinderhuwelijken – en op het zinloze ritueel dat de zogenaamde goden tevreden moet stellen. Daarop wijst Meester Morya. Dit geloof is bovendien niet zonder gevaar. Het wekt krachten op, die op geen enkele wijze heilzaam zijn. Mede om die reden verwijst hij naar de eenvoud van het oorspronkelijke Buddhisme, dat voortdurend wijst op de kracht in de mens. De Buddha immers verkondigde dat de mens zijn eigen zaligheid moet bewerkstelligen.

De sociale vruchtbaarheid van de Theosofia

De werkelijke Theosoof, over wie de Meester spreekt, is diegene die onzelfzuchtig is, losstaat van de dogma's van welke kerk of wetenschap dan ook, en die zelfstandig de Goddelijke Waarheid bestudeert, en bovendien – en dat is het belangrijkste – de ethische consequenties van die studie toepast in zijn eigen leven. Hij is een mens die voortdurend werkt om zijn in de duisternis van het uiterlijke leven rondolende broeders de weg naar het licht te wijzen.

Het is prachtig als je passages uit *De Geheime Leer* kunt citeren en weet wat bepaalde Sanskrit-termen betekenen. Maar die kennis is nutteloos als je er geen gebruik van maakt om de ellende en het lijden in de wereld ermee te verlichten. Geen Theosoof twijfelt aan het nut van een rein en zuiver leven, maar dat leven heeft pas zin als het wordt ingezet ten behoeve van het welzijn van anderen. Theosofia is geen snelweg naar Nirvāna, maar de feitelijke Universele Broederschap van al wat leeft. Dit besef noopt ons ertoe de handen uit de mouwen te steken en te

werken, voortdurend te werken, om de Theosofia haar rechtmatige plaats in de wereld te geven.

Het verlangen naar de eigen zaligheid zal in de samenleving geen vruchten afwerpen, terwijl de Theosofia pas dan haar waarde bewijst als ze sociaal vruchtbaar is. Het is tijd, zei de Mahā-Chohan, de Meester van de Meesters, dat de Theosofie de arena betreedt.⁽¹²⁾

Pas als de theosofische leringen doordringen in het menselijke denken en daardoor hun invloed uitoefenen op alle geledingen van de mensenmaatschappij, heeft de T.S. haar functie vervuld. Wie daartoe bijdraagt, is de helper van de Meesters en krijgt op zijn beurt hulp van de Meesters.

Referenties

1. G. de Purucker, *Occult Glossarium*, Stichting I.S.I.S., Den Haag, 1993, lemma 'Mahātman'.
2. A.T. Barker (samensteller) *De Mahatma Brieven aan A.P. Sinnet*. Brief 45 (Barker), Brief 47 (chronologisch).
3. Zie ref. 2, Brief 37 (Barker), Brief 37 (chronologisch).
4. Boris de Zirkoff geeft een biografische schets van Bennett in: H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Volume IV*. Wheaton, Illinois, The Theosophical Publishing House, 1981, p. 625-633.
5. Zie ref. 4, p. 146-148.
6. De brief is geschreven door Djuā Khool, chela van Meester Koothoomi. Zie ref. 2, Brief 37 (Barker), Brief 37 Chronologisch.
7. Zie ref. 2, Brief 43 (Barker), Brief 42 (chronologisch).
8. Zie ref. 2, Brief 43 (Barker), Brief 42 (chronologisch).
9. Zie ref. 2, Brief 134 (Barker), Brief 30 (chronologisch).
10. Zie ref. 2, Brief 10 (Barker), Brief 88 (chronologisch).
11. H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer. Deel I*. Diverse edities, p. 279 (originele Engelse editie).
12. De enige brief van de Maha-Chohan. Zie bijvoorbeeld: theosophy.wiki/en/Maha_Chohan_Letter

Het spijt mij te zien dat U de Theosofie vergelijkt met een geschilderd huis op het toneel, terwijl zij in handen van echte filantropen en theosofen zo sterk als een onneembare vesting zou kunnen worden. De situatie is deze: mensen die zich bij de Society aansluiten met het ene zelfzuchtige oogmerk macht te verwerven, en de occulte wetenschap tot hun enige of zelfs voornaamste doel maken, zouden zich evengoed niet kunnen aansluiten — zij zijn evenzeer gedoemd teleurgesteld te worden, als zij die de fout begaan hen in de mening te laten dat de Society niets anders is. Juist omdat zij teveel over 'de Broeders' prediken en niet, of te weinig, over *Broederschap*, falen zij. Hoe vaak moesten wij herhalen, dat hij die zich bij de Society aansluit met het enige doel met ons in contact te komen, en zoal niet zulke vermogens te verwerven, dan toch tenminste zekerheid te krijgen omtrent de echtheid ervan en van ons objectief bestaan — bezig is een illusie na te jagen? Ik zeg daarom nogmaals. Alleen hij, die liefde voor de mensheid in zijn hart koestert, die in staat is de gedachte van een herscheppende praktische Broederschap ten volle te begrijpen, heeft het recht onze geheimen te bezitten. Hij alleen, zo iemand — zal zijn vermogens nooit misbruiken, daar er geen vrees behoeft te bestaan dat hij ze voor zelfzuchtige doeleinden zal aanwenden. Iemand, die het welzijn van de mensheid niet boven zijn eigen welzijn stelt, verdient niet onze *chela* te worden — hij verdient niet meer kennis te bezitten dan zijn naaste.

Meester M., brief 38 (Barker), 33 (chronologisch)

De jongen die van de wereld hield van Tjibbe Veldkamp

Boekreview

De jongen die van de wereld hield is een kinderboek over Adem, een jongen die heel graag geboren wil worden.⁽¹⁾ Het boek is geschreven voor kinderen van negen tot twaalf jaar. De auteur presenteert in het verhaal meerdere ideeën die tot nadenken aanzetten, ideeën die aansluiten bij theosofische gedachten. Daarom menen wij dat het boek ook voor oudere kinderen en volwassenen de moeite waard is. Hieronder noemen we, zonder al te veel van het boek prijs te geven, een aantal van deze ideeën en geven we een korte theosofische toelichting erop.

Samen klapten ze tegen de grond. Daar lagen ze: Vaclav en Zdenka, in elkaars armen, hun gezichten zo dicht bij elkaar dat de adem van de één de lippen van de ander verwarmde. Op dat moment verscheen het mogelijke kind. Je zou hem geschat hebben op een jaar of elf, twaalf. Een gewone jongen zoals je ze elke ochtend naar school zag lopen op oude schoenen, in een grijze, halflange winterjas. Het verschil was dat deze jongen niet liep, maar zweefde.

Adem wordt als 'mogelijk kind' geboren uit een eerste blik tussen zijn ouders. Op het moment dat zijn ouders elkaar ontmoeten in de fictieve Oost-Europese stad Paznau, springt er een vonk over en komt hij als geest tot leven. Zijn lichtje verschijnt boven een maquette van de stad in het huis van de oude geest

Barkov tussen die van vele andere kinderen. Elk lichtje is een kind dat geboren kan worden.

De theosofische gedachte die hierbij aansluit is dat we al voor onze geboorte bestaan, we bestaan immers altijd. Wanneer een mens opnieuw geboren wordt, *daalt* de reïncarnerende mens *af* om zich in de stof, in een lichaam te hullen. Dit proces begint al voordat een baby geboren wordt. De relatie tussen ouders en kind bestaat al. Ze worden daarom tot elkaar aangetrokken.

Het kind wordt in dit verhaal wakker geschud op het moment dat Vaclav en Zdenka elkaar in de ogen kijken en er zagezegd een 'vonkje overgaat'. In het boek wordt het zo beschreven alsof op dat moment het kind zou ontstaan. Vanuit de Theosofia plaatsen we hierbij de kanttekening dat een wezen nooit zomaar uit het niets

ontstaat. Elk wezen is immers in de kern eeuwig. Wat er gebeurt is dat een bewustzijn op dat moment de kans krijgt zich te manifesteren en daardoor in een voertuig, een lichaam, op aarde terecht te komen.

Hij had een paar tellen nodig om eraan te wennen dat hij er was, zoals je ogen soms moeten wennen aan het licht wanneer je in één ruk de gordijnen opentrekt. Maar verbaasd was hij niet. Hij zag de man en vrouw aan zijn voeten en hield van ze. Hij zag de sneeuw op de brug, de vlokken die door de lucht buitelden, de lichtjes van Paznau op de oevers en hield van de wereld.

Adem ziet zijn ouders terwijl hij zweeft en bekijkt zijn mogelijke toekomstige woonplaats vanuit de lucht als hij door Barkov meegenomen wordt. Hij krijgt een voorproefje van waar hij terecht gaat komen. Ook deze gedachte vinden we terug in de theosofische leringen. Voor de geboorte 'ziet' de reïncarnerende mens welk leven hij ingaat. Hij ziet dat de oorzaken uit vorige levens zich zullen ontplooiën in gevolgen: zijn leven.

In het verhaal van *Er* beschrijft Plato een vergelijkbaar beeld waarin psyches tussen de dood en de geboorte in naar een plaats reizen.

Na vier dagen kwamen ze op een plek waar ze van boven naar beneden, heel de hemel en de aarde door, een rechte baan van licht zagen, een soort zuil, die nog het meest op een regenboog leek maar stralender en zuiverder was. Ze bereikten die na nog een dag reizen, en ze zagen hier in het midden van het licht de uiteinden van de koorden die vanuit de hemel daarheen waren gespannen. Dit licht houdt de hemel namelijk samengebonden (...) Ze werden eerst door een priester op een rij gezet. Daarna nam hij loten en patronen voor levens uit Lots schoot, hij beklom een hoog podium en begon hun toe te spreken: "Dit is het woord van Lot, de maagdelijke dochter van Noodzaak. Zielen van één dag, dit is voor een sterfelijk geslacht het begin van weer een kringloop van geboorte tot dood. Jullie loten niet een bepaalde levensgeest. Nee, die kiezen jullie zelf. Wie het lot met nummer één trekt, mag het eerst een leven kiezen waaraan hij dan absoluut is gebonden."⁽²⁾

In *Het verhaal van Er* kiest de mens zelfs zijn eigen levensmodel. Een belangrijke theosofische gedachte. We komen niet toevallig in een bepaald lichaam en op een bepaalde plek terecht; dit is het gevolg van onze eigen keuzes en handelingen van vorige levens. We zijn dus ook geen

slachtoffer van de omstandigheden maar verantwoordelijk voor onze eigen toekomst, we kiezen de rol die we op ons nemen. In het verleden hebben we de oorzaken gelegd, en nu dienen we in die rol met de gevolgen daarvan te leven en er waardevolle levenslessen uit te trekken.

"Elk lichie is een kind dat geboren ken worden – net als jij. Maar licht weg, kind weg. Haar ouders zullen wel weer heibel gehad hebben."

(...)

"Is het erg dat ze er niet meer is?" vroeg Adem.

Barkov haalde zijn brede schouders op. "Ze zal niet leven. Is dat erg?"

Een geboorte is een samenwerking van meerdere bewustzijnen waaronder het kind dat geboren wil worden. In de eerste plaats natuurlijk de vader en de moeder. Maar ook grootouders, burens of vrienden waartoe het reïncarnerende kind zich bijzonder sterk aangetrokken voelt, kunnen een rol spelen in het geboorteproces.

De uiteindelijke geboorte is een resultante van vele voorgaande handelingen en opgebouwde banden (van liefde en afkeer) van al deze mensen. Als een (of meerdere) van de deelnemers iets besluit (ruzie maken) dan kan de resultante anders uitvallen dan wanneer gekozen werd voor een andere aanpak, bijvoorbeeld een rustig gesprek. Wanneer de ouders de relatie of een gedachte aan een kind niet meer voeden, dan sterft de gedachte, het lichtje dooft. Het kind sterft echter niet. De geboorte wordt alleen uitgesteld of het kind wordt bij andere ouders, waarmee het in vorige levens ook een band heeft opgebouwd, geboren. De wet van aantrekking blijft gelden.

Wat iemand doet of denkt wordt beïnvloed door alle gedachten en handelingen uit het verleden. Een ruzie kan al langer spelen en een ouderpaar kan besluiten om niet langer samen te leven. Maar er is altijd vrije wil. Mede hierom is de toekomst nooit exact te voorspellen.

Adem volgde met zijn vinger de rivier vanuit de stad naar de scheepswerf. Er zweefde één lichtje boven. Dat was dus zijn lichtje.

"Heb jij er geen?" vroeg Adem.

"Ik heb mijn leven gehad," zei Barkov. En ik hoef er niet nog een, dank je vriendelijk."

"Ik wil er wel tien, denk ik," zei Adem. Hij dacht even na.

"Gaan mijn ouders geen ruzie krijgen?"

"Denk het niet, nee," zei Barkov. "Asje 't mij vraagt ben jij

ontstaan uit de eerste blik die ze op elkaar wierpen. Dat moet een aanvaring geweest zijn! De meeste stellen kennen elkaar al een stukkie langer voordat ...”

Hoe sterk komt dit overeen met de theosofische leer over de toestanden na de dood. Als een mens na een lange rust ontwaakt, wordt hij aangetrokken tot een ouderpaar met wie hij het meest overeenstemt, en waar hij het beste zijn levenslessen kan leren. De reïncarnerende mens kan zelfs van invloed zijn op het samenkomen van de ouders.

De gedachte dat je al bestaat voor je geboorte kan bij kinderen een reeks van vragen oproepen en allerlei gedachten in werking zetten. Waar ben ik dan voor mijn geboorte? Wat ben ik voor mijn geboorte? Hoe lang ben ik daar? Waarom word ik nu geboren en niet over tien jaar? Waarom heb ik jullie als ouders gekozen? Leef ik ook door na mijn sterven? Dit zijn mooie vragen om over na te denken of samen met je kind te onderzoeken.

Adem was gaan zitten. “Wat gebeurt er? Ik voel me niet goed ...”

Barkov knielde naast hem.

“Ik denk dat je moeder dat briefje is verloren,” zei hij zacht. “Waarschijnlijk heeft ze het niet eens gelezen. Ze gaat door met haar leven ... zonder jouw vader.”

Adem voelde zich niet langer gewoon alleen – hij voelde zich totaal verlaten. Ongeliefd. Niemand op de wereld hield van hem.

“Ze gaan me toch nog wel maken?” vroeg hij.

Barkov schudde zijn hoofd.

(...)

“Luister goed! Je krijgt een voorschot op je leven. Je moet één ding doen: geef dat briefje aan je moeder. Misschien komt alles dan goed. Je hebt zolang het zand in de zandloper loopt en geen tel langer. Begrepen?”

Adem was te zwak om nog iets terug te zeggen, maar hij slaagde erin te knikken.

Barkov draaide de zandloper om en stopte hem in een zak van Adams jas. Toen haalde hij diep adem, boog zich naar de jongen toe en blies het mogelijke kind tot leven.

De invloed van het reïncarnerende bewustzijn wordt hier nog duidelijker beschreven. Na hun eerste ontmoeting dreigen de mogelijke ouders van Adem het contact te verliezen omdat Zdenka het briefje van Vaclav verloren is. Het lichtje van Adem wordt zwakker, zijn leven is geen vanzelfsprekendheid. Adem

is wanhopig en vraagt aan Barkov: “Help me om te leven!”

Barkov geeft hem bij grote uitzondering, een voorschot op zijn leven. Adem daalt verder af in de stof en wordt voor korte tijd een echte jongen om zijn ouders bij elkaar te brengen en zijn leven op de wereld zeker te stellen.

Hij zag de zeeman niet. Maar dat betekende niet dat hij er niet was. Zijn ouders hadden hem en Barkov ook niet gezien of gehoord, zelfs niet toen ze vlak bij hen stonden te praten.

Wanneer Adem een voorschot op zijn leven krijgt, kan hij Barkov niet zien. Wel lezen we dat Barkov bij Adem in de buurt is:

De zeeman vloog achter de jongen aan. (p. 19)

(...)

“Ik heb alles gezien!” riep Barkov. “Wat een avontuur!” (p. 170)

Wie of wat is die persoon? In de Theosofia kennen we hogere naturen, die ons, maar ook andere wezens, overzien, spiritueel begeleiden, inspireren maar niet dwingen, zou je kunnen zeggen. Wij leven binnen de invloedssfeer van deze verder ontwikkelde bewustzijnen. Zij inspireren ons maar dwingen nooit; we zijn immers zelf verantwoordelijk voor het uitwerken van ons eigen karma. Ze bemoeien zich niet met onze evolutionaire ontwikkeling. We zouden Barkov kunnen zien als zo’n spirituele leraar.

Dit zijn enkele scènes uit het boek waarin wij parallellen zien met de Theosofia. Wie door de beeldspraak in *De jongen die van de wereld hield* heen leest, kan zeker nog meer esoterische wijsheden ontdekken. Een boek dat de intuïtie van ouderen en jongeren kan scherpen.

De jongen die van de wereld hield (2023) is bekroond met onder andere de Nienke van Hichtum-prijs (2023) en de Woutertje Pieterse Prijs (2024). Het boek is geïllustreerd door Mark Janssen.

Referenties

1. Tjibbe Veldkamp, *De jongen die van de wereld hield*. Amsterdam, Querido, 2023. De vijf citaten uit het boek staan respectievelijk op p. 5, 6, 10, 11, 12-14 en 18.
 2. Plato, *Plato Verzameld werk. Deel VII. Het Bestel, Politeia*. In de vertaling van Hans Warren en Mario Molegraaf. Amsterdam, Uitgeverij Bert Bakker, 2012, boek X, 616b-c en 617d-e (universele Plato-paginering).
-

Vragen die kinderen stellen, deel 2

In ons vorige nummer schreven we over vragen die kinderen stellen en hoe we op de soms zeer intuïtieve vragen een passend antwoord kunnen geven. We schreven hierover omdat het goed is je te realiseren dat deze vragen belangrijk zijn en kansen bieden. Kinderen stellen niet voor niets vragen, ze willen het leven begrijpen. Door ze te helpen om zelfstandig na te denken, helpen we ze op weg in deze zoektocht. Dat dit niet altijd even gemakkelijk is, mag duidelijk zijn maar we zijn het ze verplicht. Daarnaast biedt het ons mogelijkheden om onze eigen inzichten te verdiepen en te verbreden.

Aan het eind van het artikel deden we een oproep:

Wat zou jij antwoorden op de vraag: *Waarom is het warm in de aarde?*

De antwoorden die op deze vraag gegeven werden, zijn divers. Hieronder lees je een greep uit de reacties:

- De aarde is net als wij een levend wezen en heeft zijn eigen temperatuur. Wij zijn ook warm vanbinnen.
- De aarde zit vol leven, heel veel krachtig leven, dat van binnenuit de aarde warm maakt.
- Levende wezens die bewegen (ronddraaien) worden warm van binnen en stralen energie uit. De aarde is ook een levend wezen.

Of het antwoord de vraagsteller op weg heeft geholpen is niet aan ons om te bepalen. Dat weet alleen het kind zelf en misschien zelfs dat nog niet eens.

Nieuwe uitdaging

De afgelopen weken hebben we nieuwe intrigerende vragen ontvangen die we graag aan je voorleggen. Wat zou jij antwoorden op de volgende vragen?

- *Waar komt de aarde vandaan?* Deze vraag werd aan een van onze medewerkers gesteld door een tienjarig meisje op de Leidse Bijenmarkt.
- Een zesjarig meisje werd naar bed gebracht door haar moeder. Voordat ze in slaap viel, vroeg ze aan haar moeder *“Jij bent mijn mama en oma was jouw mama. Wie was dan de eerste mama?”*
- *Waar ben ik als ik slaap?*

We ontvangen heel graag je antwoord(en). Daarnaast zijn we ook benieuwd of het antwoord op de vraag over de warmte binnenin de aarde, tot een vervolgvraag heeft geleid. Indien je deze wilt delen kun je ook de dialoog insturen. Dit kan naar lucifer.red@stichtingisis.org. Laten we blijven oefenen en elkaar helpen naar een grotere waarheid.

Activiteiten agenda

Vooruitblik op het lezingenseizoen 2024-2025

In 2025 bestaat de Theosophical Society 150 jaar. Met welk doel werd deze in 1875 opgericht en hoe is gedurende de afgelopen 150 jaar getracht dat doel te bereiken? In hoeverre is dat gelukt en in hoeverre niet? Wat zijn de bijzondere uitdagingen waar we nu voor staan? Deze vragen zijn van groot belang voor de toekomst van alle mensen, die immers zo dringend behoefte hebben aan antwoorden op de grote levensvragen en aan een diepgaande visie op de problemen die zich nu lijken op te stapelen.

Van januari tot mei 2025 zijn onze lezingen volledig op bovengenoemde vragen gericht. De titels daarvan worden in het volgende nummer van ons blad gegeven. De lezingen die daaraan voorafgaan, van september tot december 2024, kunnen worden gezien als een inleiding hierop en geven een inspirerend totaaloverzicht van de Theosofia.

Serie: Universele Wijsheid

- 18-09 Wat ligt in je bewustzijn verborgen?
- 25-09 Levenswetten in mens en kosmos

Serie: De waanzin van oorlog: tijd om ons weer als MENS te gedragen

- 02-10 Karma en het wereldgeweten
- 09-10 Een karmische blik op de wereldsituatie
- 16-10 De alchemie van oorlog naar vrede
Hoe verzoen je je met je vijand?
- 23-10 Elk mens een vredestitcher

Symposium 2024

Het Mysterie Mens *Je bent méér dan je lichaam* 8 september 2024

Programma

- 10:00 - Introductie
- 10:10 - **Lezing: Nimmer was ik niet**
- 10:30 - **Lezing: Het mysterie Mens**

- 10:50 - Koffiepauze (25 minuten)
- 11:15 - **Workshop: Leer je zelven kennen**
- 12:15 - Lunchpauze (1,5 uur)
- 13:45 - **Lezing: Ik ben omdat wij zijn**
- 14:15 - **Workshop: Genees de maatschappij, genees jezelf**
- 15:15 - Afsluiting: vooruitblik seizoen 2024-25
- 15:30 - Ethisch café: napraten over het symposium

Het symposium vindt op locatie én online plaats. De toegang is gratis. De locatie is: Museum Sophiahof, Sophialaan 10, Den Haag, 120 plaatsen zijn beschikbaar. Je kunt ook online via Zoom deelnemen. Je kunt aangeven voor welk van de twee je kiest door middel van het inschrijfformulier.

Zie daarvoor: blavatskyhouse.org/nl/symposium/archief/symposium-2024

Engelstalig symposium

Een week later, op zondag 15 september, is er het Engelstalige online symposium met dezelfde inhoud. Ook dan ben je (weer) van harte welkom.

Zie voor meer gegevens daarover: blavatskyhouse.org/symposium/archive/symposium-2024

Cursus Universele Wijsheid

Iedereen kan Universele Wijsheid leren kennen. Deze wijsheid, die aan de oorsprong staat van alle grote religieuze en filosofische stelsels, stelt je in staat om de grote levensvragen op te lossen. En dat is wat de wereld nu zo fundamenteel nodig heeft.

Geestelijke groei vindt alleen plaats door oprecht onderzoek naar Waarheid. Vandaar dat we benadrukken: geloof daarom niet zomaar wat wij stellen, maar onderzoek het! Dan kunnen de aangeboden spirituele inzichten deel worden van je eigen visie en leven.

Wil je deze wijsheid leren kennen? Geef je dan op voor de cursus Universele Wijsheid, die in november weer start.

Zie voor meer informatie:

blavatskyhouse.org/nl/cursussen

Colofon

Redactie: Barend Voorham,
Henk Bezemer, Nico Ouwehand,
Rob Goor, Erwin Bomas, Bouke van den
Noort

Eindredactie: Herman C. Vermeulen

Redactie: A. Kramer
T: 070-3461545
e-mail: lucifer.red@stichtingisis.org

Reacties: De redactie houdt zich het
recht voor om ingekomen stukken te
selecteren en in te korten.

Abonnementen: kunnen op ieder
gewenst tijdstip ingaan, gelden voor
het hele kalenderjaar en worden
automatisch verlengd, indien ze niet
voor 1 december van het lopende
abonnementsjaar schriftelijk zijn
opgezegd. Dit is niet van toepassing op
cadeau-abonnementen.

Abonnementsprijs:
Jaarabonnement € 30,00 voor
6 nummers per post verzonden.
Losse nummers per post € 9,36.
Prijswijzigingen voorbehouden,
IBAN: NL19TRIO0786911905

Uitgeverij: Stichting I.S.I.S.,
Blavatskyhuis, De Ruijterstraat 72-74,
2518 AV Den Haag, tel. 070-346 15 45,
fax 070-345 24 67
e-mail: lucifer.red@stichtingisis.org
internet: www.blavatskyhouse.org
Aanvragen van *Lucifers* kan ook via het
contactformulier op deze site.
ISSN 1382-2942

© Stichting I.S.I.S.
Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd of openbaar gemaakt in
enige vorm of op enige wijze, hetzij
elektronisch, mechanisch, door
fotokopieën, opnamen of enige andere
manier, zonder voorafgaande
toestemming van de uitgever.

BTW-nummer: 003417190B01

Stichting I.S.I.S.

De naam I.S.I.S. staat voor International
Study-centre for Independent Search
for truth.

Het doel van Stichting I.S.I.S. is het
vormen van een kern van Universele
Broederschap, door het bestuderen en
verspreiden van kennis over de
geestelijke achtergrond van mens en
kosmos, vrij van dogmatiek.

Stichting I.S.I.S. doet dit via cursussen,
lezingen, ondersteuning bij waarheids-
onderzoek, het uitgeven, verkopen en
uitlenen van boeken en tijdschriften, en
het stimuleren van de praktische
toepassing van die kennis.

Stichting I.S.I.S. is per definitie
boven-religieus en boven-politiek,
en ontvangt geen overheidssubsidie.
Alle werkzaamheden van Stichting
I.S.I.S. worden verricht op basis van
vrijwilligheid. De organisatie kent geen
betaalde functionarissen.

Stichting I.S.I.S. is niet verantwoordelijk
voor enigerlei verklaring of mening, die
in dit blad wordt gepubliceerd, tenzij
dit uitdrukkelijk wordt vermeld.

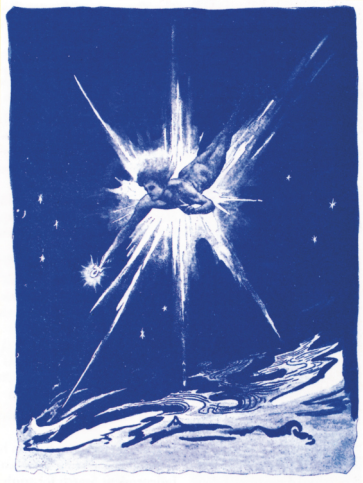

Stichting I.S.I.S. is een algemeen nut
beogende instelling, ANBI nummer:
50872. Zie voor de mogelijkheid om de
stichting financieel te steunen:
www.anbi.nl.

Stichting I.S.I.S.

Centraal in het werk van Stichting I.S.I.S. staan de volgende uitgangspunten:

1. De essentiële eenheid van al het bestaande.
2. Op grond daarvan: broederschap als feit in de natuur.
3. Respect voor ieders vrije wil (gebruikt vanuit deze gedachte van universele broederschap).
4. Respect voor ieders vrijheid de eigen levensvisie op te bouwen.
5. Ondersteuning geven bij het opbouwen en verdiepen van de eigen levensvisie en bij het toepassen ervan in de praktijk van het leven.

Waarom dit tijdschrift *Lucifer* heet

Lucifer betekent letterlijk Licht-brenger.

Iedere cultuur in Oost en West heeft zijn lichtbrengers: inspiratoren die de aanzet geven tot geestelijke groei en maatschappelijke vernieuwing. Zij stimuleren de mens tot zelfstandig denken en leven in besef van broederschap.

Altijd worden ze tegengewerkt en belasterd door de gevestigde orde. Altijd zijn er mensen die zich daardoor niet laten afschrikken en hun wijsheid onbevooroordeeld benaderen en onderzoeken.

Voor hen is dit tijdschrift bedoeld.

“... de titel die voor ons tijdschrift werd gekozen, slaat evenzeer op goddelijke ideeën als op de rebellie van de held in Miltons *Paradise Lost* ...

Wij werken voor ware Religie en Wetenschap, vóór feiten en tegen verzinsels en vooroordeel. Het is onze plicht – net als die van de natuurwetenschap – licht te werpen op natuurfeiten die tot nu toe waren gehuld in de duisternis van de onwetendheid ... Maar de natuurwetenschap is maar één aspect van Wetenschap en Waarheid. De wetenschap van de ziel en van de ethiek, oftewel de Theosofie, de kennis van goddelijke waarheid, is nog veel belangrijker ...”

(Helena Petrovna Blavatsky in het eerste nummer van *Lucifer*, september 1887)